

Telegraful Român

Anul 163 • nr. 45-46

1 decembrie 2015

• SUPERSTIȚIILE POPORULUI ȘI MISIUNEA BISERICII •

CUVÂNT PASTORAL cu ocazia praznicului Sf. Nicolae

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Ne-a învrednicit și anul acesta Preabunul Dumnezeu să ajungem în binecuvântatul post al Nașterii Domnului, pe care Sfânta noastră Biserică l-a rânduit ca pe o perioadă de pregătire duhovnicească pentru înțelegerea și trăirea tainei negrăite a venirii Fiului lui Dumnezeu în lume. În urcușul nostru duhovnicesc spre întâmpinarea Pruncului

Ceresc născut în Betleem, Biserica, Mama noastră, a rânduit să fim povățuiți și ajutați de sfinții care sunt prăznuiți în această frumoasă perioadă a anului bisericesc. Cel care în mod deosebit ne ajută și bucură inimile noastre în acest pelerinaj tainic este Sfântul Ierarh Nicolae, unul dintre cei mai iubiți și mai populari sfinți ai Ortodoxiei. Marele ierarh, care a viețuit în Mira Lichiei în secolul al IV-lea, este duhovnicește alături de noi și, în fiecare an, cu inima lui plină de bunătate, blândețe și iubire milostivă, vine la noi, ne ascultă rugăciunile, ne împlinește cererile și se face un tainic Înaintemergător al bucuriei celei mari a praznicului Nașterii Domnului.

Cine, oare, nu iubește sărbătoarea Sfântului Nicolae? Acum, toți primim daruri, unele văzute, altele tainice și nevăzute. Astăzi, Sfântul nostru, cel care poartă nume de biruință, ne împarte tuturor darurile inimii sale milostive, pline de bunătate și dragoste adâncă, arătându-se mângâietor al celor necăjiți, ocrotitor al celor din primejdii, ajutor al celor nedreptățiți, povățuitor al celor călători, izbăvitor și apărător al celor aflați în primejdii și mare miluitor al săracilor. „Cu ce cununi de laudă vom încununa pe ierarhul – se întreabă imnograful, mișcat

și el de tainica prezență între noi a Sfântului –, cel care cu trupul este în Mira, dar care duhovnicește se găsește înaintea tuturor celor care cu sufletul curat îl doresc pe dânsul? Pe mângâietorul tuturor celor necăjiți și adăpostul tuturor celor din primejdii, turnul dreptei credințe, apărătorul credincioșilor, prin care Hristos a surpat mândria vrășmașilor.” (Stihira a 5-a de la vecernia Sfântului)

Pe acest mare povățuitor și grabnic ajutor al nostru îl cinstim și îl iubim în mod deosebit pentru că din inima lui milostivă, luminată de bunătate și blândețe, se revarsă spre noi toți dragostea jertfelnică a Mântuitorului nostru, Care ne adapă și ne hrănește, Care ne alină suferințele, care ne izbăvește din necazuri și Care preschimbă, în chip tainic, orice întristare în bucurie și orice durere în nădejde de izbăvire.

Cu inima sa milostivă, Sfântul Ierarh Nicolae, acest „bărbat al doririlor Duhului”, „acest moștenitor al Împărăției Cerurilor”, cum îl numesc cântările Bisericii, a devenit un adevărat „biruitor de popoare” (nico-laos), după cum arată etimologia numelui său. Prin jertfelnicia iubirii sale, i-a atras pe toți semenii săi și pe creștinii de după el la dragostea lui Hristos, hrănindu-i și mângâindu-i, alinându-le durerile și insuflându-le tuturor în inimă tainica bucurie a facerii de bine. Sfântul Ierarh Nicolae, chip luminos al blândeții, „făclie a faptelor bune”, pe toți vrea să ne cuprindă în inima sa caldă și, în taina rugăciunii sale fierbinți, să ne aducă la Hristos, Izvorul și Dătătorul tuturor bunătăților, arătându-ne tuturor, prin pilda sfințeniei sale, cât de adevărat este cuvântul spus de Mântuitorul: că este „mai fericit a da decât a lua” (Fapte 20, 35), că fericirea adevărată izvorăște din harul

(continuare în p. 9)

Goana epuizantă după noi înșine

O abordare (pseudo) fenomenologică a conștiinței superstițioase

Totul este alergătură. Noi trăim fără a fi atenți la viață (...) Nimeni nu mai are timp de nimic. Nici măcar pentru a fi uimit sau înfiorat, pentru a plânge sau a se îndrăgosti, pentru a fi, pur și simplu, cu sine însuși. (Tiziano Terzani, *Încă o dată cu caruselul. Despre viață și moarte*)

Din punctul de vedere al existenței zilnice, pentru omul timpului prezent scepticismul își găsește extrem de multe justificări. Dumnezeu sau credința nu mai reprezintă elemente care să poată avea vreoa influență asupra vieții sale și omul mai speră un singur lucru, și anume că va găsi, totuși, un Dumnezeu Care să conteze și în care să poată avea încredere. Din acest motiv, suspiciunea este puternică și credința slăbește vertiginos, mai ales „atunci când Dumnezeu nu acționează conform așteptărilor noastre; slăbește în mod fatal în momentul în care nici Dumnezeu pare să nu ne dea cea mai mică atenție” [Deepak Chopra, *Viitorul lui Dumnezeu. O abordare practică a spiritualității pentru vremurile noastre*, trad. de Constantin Dumitru-Palcus, Ed. Lifestyle Publishing, București, 2015, p. 10; 74].

În atare condiții, faptul că s-au înmulțit vertiginos cei care se ocupă cu fabricarea pe bandă a unor „dumnezei de consum” care nu sunt altceva decât infime fragmente de sacru camuflat în spatele superproduselor livrate de piața postmodernă a superstițiilor nu trebuie să ne mire prea mult. Mai ales că noi, românii, având experiența unei libertăți câștigate cu sânge, ne vedem în situația de a face față celei mai chinuitoare și neostoite griji a omului rămas liber, grijă concretizată în preocuparea de a găsi „cât mai repede pe cineva căruia să i se închine” [Pr. Vasilius Thermos,

(continuare în p. 2)

Pr. Vasile GAFTON

Din cuprins:

Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Grăjdian

**Credința cea dumnezeiască și superstiția
cea de toate zilele** | pagina 2

Pr. Prof. Dr. Cristian Muntean

Kitsch-ul religios | paginile 4 și 9

Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan

**Pr. Prof. Dr. Alexandru Moisiu –
centenarul nașterii** | pagina 4

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu

**Un mecenat basarabean uitat:
Vasile Stroescu** | pagina 5

Credința cea dumnezeiască și superstiția cea de toate zilele

În Paris, capitala luminilor raționalismului bătrân deja de mai bine de trei secole și atât de bine reprezentat de Descartes, Voltaire, Diderot și alții asemenea lor, urcând într-o cursă aeriană internă și numărând rândurile pentru a-mi găsi locul, am avut impresia la un moment dat că nu mai știu să număr – lucru, până la urmă, nu chiar atât de neobișnuit de când cu calculatoarele, care numără și socotesc pentru noi, printre altele, ajutându-ne astfel spre atrofierea celor mai elementare deprinderi, oarecând normal funcționale... Problema era că după rândul cu numărul 12 urma cel cu numărul 14. Deși rândul care lipsea era cel cu numărul 13, număr pentru care parcă îmi aminteam că există o oarecare predispoziție superstițioasă, totuși nu am îndrăznit nici măcar să îmi închipui că, într-o țară cu așa o glorioasă istorie de civilizație și cultură raționalistă etc. etc. ar putea fi vorba despre ceva atât de *i-rațional*, cum poate fi spaima de un anume/oarecare număr.

Dar, mai apoi, întrebând o cunoștință de prin partea locului, respectivul mi-a confirmat că este foarte posibil să fie vorba într-adevăr despre superstiția legată de numărul 13... Tot nu-mi venea să cred că o companie comercială de aviație, deci o instituție care trebuie să fie foarte „cu picioarele pe pământ” când este vorba despre siguranța (tehnic-științifică și managerială) a transportului aerian, ar putea să includă între preocupările sale și grija pentru cultivarea superstiției numărului 13. Doar dacă nu cumva prin aceasta se mai puteau câștiga eventual un număr suficient de mare de călători superstițioși – ceea ce s-ar reflecta în încasările/profitul companiei. Însă să fie oare chiar atât de mulți oameni superstițioși într-o țară atât de dezvoltată și campioană istorică a raționalismului european și global etc. etc.?

Împins de duhul curiozității m-am gândit să întreb „oracolul”... cum, care oracol, în sec. XIX? Oracolul Google, care dă răspuns la orice, și mai ales la lucrurile inutile... Prin urmare, scriu în fanta respectivă de pe ecran „number 13” (în limba engleză adică, așa, mai imperial-global) și nici nu apuc să dau cu „click”-ul pe „search” („căutare” în românește), că deja „serverele” respective „servesc”

tot felul de propuneri de răspunsuri privind „superstiția 13”, semn că în lumea anglofonă (ceea ce înseamnă foarte mult și important în „iconomia globală” actuală) interesul/preocuparea pentru această problemă este ridicat/ă. Și ce putem afla? Franța ca Franța, dar în cea dintâi dintre națiunile lumii actuale, „The First of all...” – din punct de vedere industrial, economic, comercial, academic (!), științific (!), militar etc. etc. – în capitala primilor „zgârie nori” moderni (*skyscraper*, adică „răzuie cer” într-o traducere mot-à-mot), respectiv în New York, mai puțin de 10% dintre clădirile înalte au inclus etajul cu numărul 13, pentru care, la modul firesc, dacă nu există în construcție din concepție, nu apare (numărul respectiv) nici pe butoanele lifturilor. Asemănător, la cursele automobilistice de Formula 1, care au și ele, pentru mașinile participante, o bună componentă de cercetare și dezvoltare tehnico-științifică (ultra-) modernă, deci deloc primitivă, nu apare numărul 13, ca fiind de rău augur etc. etc.

Așadar, în aceste cazuri de cultură și civilizație tehnico-științifică deosebit de modernă și evoluată superstiția respectivă este mai tare ca matematica, fie aceasta cât de elementară, precum aritmetica de „numărătoare”. Și, în (i)logica aceasta, dat fiind majoritatea confortabilă (90%+) a superstițioșilor cu pricina, pasul următor ar fi scoaterea numărului 13 din manualele de aritmetică a primelor clase de școală. În fond nu mulțimile majoritare (deși de obicei manipulate de către o „elită” foarte minoritară, dar șireată foc) „decid” ce iocoane și ce manuale să se mai scoată din școală (eventual cele „de religie”), în ce războaie să mai meargă și/ca să moară sau pe Cine să mai răstignească („Răstignește-L! Răstignește-L” – Mc. 15, 13-14; Lc. 23, 21; Ioan 19, 6)?

Și dacă „vârfurile” civilizației contemporane cred majoritar în superstiții infantile precum cea mai sus menționată, de ce să ne mai mirăm sau ce pretenții să avem de la „lumea a doua” sau „a treia”, unde o biată bătrânică „stinge de deochi” atunci când pruncul nu se mai oprește din plâns sau un african adult poate povesti cu desăvârșită naturalitate

și seriozitate cum el, în copilărie, l-a văzut pe vrăjitorul satului/tribului zburând pe la apusul soarelui? În fond, cu acest ultim exemplu nu suntem departe de cealaltă extremă actuală, dar mai post-modernistă, a „credinței” („serios convins”, dacă se poate spune așa) în OZN-uri.

Dintr-o perspectivă creștin-ortodoxă am putea spune că respectivii „credincioși” în superstiții nu sunt chiar adevărați creștini și ortodocși. Dar ce te faci în situația în care o majoritate inclusiv (creștin-) ortodoxă crede în tot felul de năzbâtii, doar pentru că respectivele rătăcirii sunt la un moment (istoric) dat relativ majoritar răspândite și/sau „la modă”, deci „vrednice” de a fi râvnite? Rătăcirea însă nu se poate justifica cu adevărat prin „majoritate”, pentru că atunci am putea crede că și cei din Sodoma și Gomora aveau dreptate (?), atunci când Dumnezeu nu a mai găsit în ele nici măcar 10 drepti, ca să le cruțe de la nimicire (Fac. 18, 32)... Pentru că *răul* este rău chiar și atunci când o mulțime oarbă îl decretează „electoral” și majoritar „bine”, iar *Binele* rămâne cu adevărat bine și atunci când mai este mărturisit doar de către un singur Sfânt! Iar credința în puterea majorității (cel puțin în lumea aceasta) poate ușor deveni tot un fel de superstiție golită de vreun înțeles, atunci când lipsește discernământul minimal care să ducă la *alegerea* unor „leaderi” (/conducători) cu adevărat înțelepți – o „elită” adevărată a celor care o aleg.

Altfel, și la modul spiritual mai comun, superstițiile nu sunt, de fapt, decât numai niște credințe rătăcite, care au nevoie de niște/oarecare „idoli” văzuți sau închipuiți în care să (se în)creadă, așadar sunt un fel de idolatrii – de multe feluri, mai mărunte și mai penibile, ca niște „pitici” pociți și vrednici de dispreț, sau mai primejdioase, precum „balaurii” cei mari, care ne înrobesc și ne devorează sufletele și pentru care totuși uneori sunt „înainte-mergătoare” idolatriile/superstițiile cele considerate „mici”, obișnuite, „la modă”, „inofensive”(?)...

(continuare în p. 5)

Pr.prof.univ.dr.Vasile GRĂJDIAN

Goana epuizantă după noi înșine

O abordare (pseudo)fenomenologică a conștiinței superstițioase (I)

(urmăre din p. 1)

Despre problemele vieții creștine contemporane, trad. din limba greacă de Pr. Șerban Tica, Ed. Sophia, București, 2012, p. 83].

Și totuși, poporul român s-a născut creștin. Această afirmație categorică a istoricilor vorbește despre o textură unică a țesăturii sau a aluatului din care s-a plămădit neamul românesc. Însă, creștinismul care dospește plămada poporului român nu mai este nici el suficient astăzi pentru a se putea confrunta cu situația faptică și pentru a putea afirma categoric că românii nu au chiar deloc superstiții. Trebuie să precizăm totuși că, în pofida afirmației că, „de la vrăjitorie la viața de zi cu zi, superstițiile domină toate acțiunile omului, toate creațiile sale și natura care le înconjoară” [Irene Claver, *Cartea cărților de superstiții*, trad. din limba spaniolă de Gabriela Ionescu și Melania Stancu, Ed. Curtea Veche, București, 2012, p. 10], lucrurile nu pot fi chiar generalizate în privința superstițiilor.

În primul rând, o abordare a superstițiilor prin prisma constanței lor prezențe în viața unui popor nu credem a fi posibilă azi. Aceasta, cel puțin datorită ambiguității ce ar putea plana asupra noțiunii de popor, situație datorată fragmentării și lipsei de coeziune care se manifestă în prezent în cadre din ce în ce mai largi peste tot în lume.

În al doilea rând, am putea să fim circumspecți cu privire la posibilitatea existenței unor superstiții ale poporului luat ca întreg, mai ales datorită caracterului individualist al superstițiilor, caracter ce trimite mai degrabă spre comportamentul magic al unor anumite persoane decât spre o religie articulată a unei comunități [Referiri detaliate la modul în care se deosebește magia, ca opțiune individuală, de religie, ce caracterizează comunitățile umane, pot fi găsite la Stuart A. Vyse,

Psihologia superstiției, trad. din engleză de Anacona Mîndrilă-Sonetto, Ed. Trei, București, 2012]. Astfel, am spune că este posibil a vorbi despre prezența superstițiilor în legătură cu anumite grupuri sau categorii mai mari sau mai mici de oameni, însă nu de anvergura sau la nivelul unui popor. În mod cu totul special atunci când vorbim despre credința poporului nu vorbim doar despre o credință „populară”, ci vorbim deja despre o religie care implică credința în Dumnezeu, iar, în cazul românilor, vorbim despre credința Bisericii, adică despre credința declarată a peste 90 % din populația țării.

Din acest motiv, trebuie să vedem dacă nu cumva în țara noastră ar fi de-a dreptul eronat să vorbim despre popor în paralel cu Biserica, deoarece într-o majoritate covârșitoare poporul român este în Biserică și este Biserica. Tocmai din acest motiv filosoful francez Jean-Luc Marion spunea că în momentul în care într-o națiune o Biserică moare, moartea ei nu este rezultatul acțiunilor potrivnice ale adversarilor săi, ci, din păcate, este rezultatul înstrăinării membrilor acelei Biserici de ethosul ei prin pierderea curajului, a credinței și a inteligenței [Jean-Luc Marion, *Despre raționalitatea Revelației și iraționalitatea credincioșilor*, trad. românească de Maria-Cornelia Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2014, p. 53]. Iată de ce am putea vorbi despre o anumită „posibilitate” stranie a credincioșilor de a gândi, a vorbi și a lucra împotriva misiunii Bisericii lor, atâta vreme cât ei sunt în Biserică și ei sunt acea Biserică. Însă, în această situație, ar trebui să fie conștienți cu toții că nu fac altceva decât să lupte împotriva lor înșiși.

Cum este posibil? Care să fie cauza înstrăinării de acest ethos care a însuflețit credința poporului de-a lungul istoriei? Teologul grec Filotheos Faros crede că lucrurile se găsesc în acest stadiu de evoluție datorită faptului că

„noi toți, ortodocșii, care viețuim într-o tradiție culturală occidentală, trăim fără să conștientizăm de obicei o criză de autenticitate pe care Ortodoxia o parcurge din momentul în care, în zonele în care ea a constituit leagănul vieții timp de două mii de ani, cultura occidentală a triumfat” [Pr. Filotheos Faros, *Omul fără chip. Înstrăinarea ethosului creștin*, ediția a doua revizuită, trad. din limba greacă de Pr. Dr. Gabriel Mândrilă, Ed. Sophia/Platytera, București, 2013, p. 11].

În această situație suntem și noi, motiv pentru care – păstrând ca rezervă cele afirmate până acum, că nu putem vorbi despre anumite seturi de superstiții care să fie intime legate de identitatea etnică – ar fi posibilă o generalizare la nivelul conștiinței oamenilor care împart aceleași spații geografice și aproximativ aceleași stiluri de viață. Astfel, am putea spune că, pe de o parte, cu toții ne dorim să avem o viață socială de tip occidental, să fim foarte bine socializați, integrați, competitivi; să avem cât mai mult succes din toate punctele de vedere. Pe de altă parte și în paralel cu stilul de viață socială secularizată, încercăm să rămânem sau măcar să pară că rămânem într-o viață creștină care se desfășoară încă în Biserică, prin ceea ce Evanghelia indică drept model al unei existențe zilnice. Ce ne facem însă, că „există o strânsă interrelație între ceea ce credem și felul în care ne comportăm și trăim” [Mitropolit Emilianos Timiadis, *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, ediție revizuită, trad. de Paul Brusnawski, Ed. Andreiana, Sibiu, 2015, p. 212]. Cum reușim – sau nu reușim?! – să le împăcăm pe amândouă, pentru că, dacă ar fi după noi, n-am renunța la niciuna dintre ele. Problema este de a rămâne conștient, așa cum ne atenționa Mântuitorul Iisus Hristos, că „nu poți sluji la doi domni” (Mt. 6, 24).

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

**Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și
Mitropolitul Ardealului**

Joi, 1 octombrie. Î.P.S. Sa a participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Catedrala Mitropolitană de un sobor de preoți profesori de la Facultatea de Teologie din Sibiu, cu prilejul deschiderii noului an universitar. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, a participat la deschiderea noului an universitar la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, unde a oficiat o slujbă religioasă și a transmis militarilor un mesaj de felicitare și binecuvântare, iar seara, a participat în Piața Mare a orașului, alături de cadrele didactice și studenții universităților sibiene, la festivitatea comună de deschidere a noului an universitar.

Vineri, 2 octombrie. A avut program de lucru la cabinet. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 3 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Schimbarea la Față” din localitatea Bran-Centru, protopopiatul Bran-Zărnești, și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotont întru *diacon* pe teologul Valentin Andrei Stoian. De asemenea, l-a hirotont întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Nicolae Marcel Enescu. În aceeași zi, Î.P.S. Sa l-a instalat la parohia Brașov-Triaj I pe noul paroh, pr. dr. Ioan Manea. Înainte de ceremonie, a oficiat un Te Deum și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Duminică, 4 octombrie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Nicolae” din localitatea Șimon-Nou, protopopiatul Bran-Zărnești. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotont întru preot pe diaconul Valentin Andrei Stoian, pe seama parohiei Holbav, protopopiatul Bran-Zărnești. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotont *iconom* pe preotul paroh Ionuț Marius Olteanu, a oferit acte de cinstire Adunării și Consiliului parohial, primarului comunei Bran, Gheorghe Hermeneanu, și altor binefăcători. De asemenea, Î.P.S. Sa a acordat domnului deputat Gheorghe Ialomițianu distincția „Crucea șaguniană pentru laici”, în semn de apreciere pentru sprijinirea vieții bisericești din ținutul Branului. În fața locașului de cult, a oficiat slujba de sfințire a Troiței amplasate la intrarea în biserică parohială, edificată în cinstea eroilor șimoneni din timpul celor două războaie mondiale. În după-amiaza aceleiași zile, Î.P.S. Sa l-a instalat pe noul paroh de la parohia Tohanul Nou, părintele Ștefan Spîrchez. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 5 octombrie. A participat, la Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „Eremia Grigorescu” din Sibiu, la festivitatea de deschidere a noului an de învățământ militar. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 6 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 7 octombrie. A vizitat șantierul de lucrări de la Centrul cultural-social „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Joi, 8 octombrie. Î.P.S. Sa a prezidat în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie din Sibiu Sinaxa monahală cu toți monahii Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeași zi, a participat, la Catedrala mitropolitană din Sibiu, la etapa mitropolitană a concursului național de muzică bisericească „Lăudați pe Domnul!”, adresând celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Vineri, 9 octombrie. A vizitat Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Duminică, 11 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 12 octombrie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la Catedrala mitropolitană, iar apoi la slujba de *Tedeum*, săvârșită la Capela Facultății de Teologie cu ocazia aniversării zilei de naștere a Î.P.S. Sale. A adresat celor prezenți un cuvânt duhovnicesc, de preaslăvire și mulțumire lui Dumnezeu. În aceeași zi, a oficiat slujba de binecuvântare a spațiilor reamenajate ale Bibliotecii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

Martți, 13 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 14 octombrie – Sărbătoarea Sf. Cuv. Parascheva. A slujit Sfânta Liturghie la biserica „Sf. Cuv. Parascheva” din localitatea Gura Râului, protopopiatul Săliște, și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Joi, 15 octombrie. A prezidat, la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, comisia de examinare pentru obținerea gradului I în preoție.

Vineri, 16 octombrie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 18 octombrie. Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Beclean, protopopiatul Făgăraș II. La finalul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotont *duhovnic* pe P.C. pr. Claudiu Păun.

Luni, 19 octombrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 20 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 21 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 22 octombrie. A participat la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, la manifestările prilejuate de depunerea jurământului militar de către studenții anului I. A oficiat slujba de binecuvântare și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Vineri, 24 octombrie. A vizitat Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Duminică, 25 octombrie. Împreună cu Preasfințitul Sofian Brașoveanu, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, și cu Preasfințitul Ilarion Făgărașanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus. După Sfânta Liturghie a fost oficiat un Parastas la împlinirea a șase ani de la trecerea la cele veșnice a părintelui Teofil Părăian, fiind pomeniți și părinții marelui duhovnic de la Sâmbăta de Sus, alături de monahii, ctitorii și binefăcătorii așezământului monahal.

Luni, 26 octombrie – Sărbătoarea Sfântului Dimitrie, Izvorătorul de Mir. Î.P.S. Sa a participat la hramul Mănăstirii „Sfântul Mucenic Dimitrie” din municipiul Sighișoara, județul Mureș. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Martți, 27 octombrie. La sărbătoarea Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor, Î.P.S. Sa a participat la Sfânta Liturghie solemnă, oficiată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În aceeași zi, la Sala Radio din București, a asistat la desfășurarea *Concursului Național de Muzică Bisericească* – „Lăudați pe Domnul!”.

Miercuri, 28 octombrie. A participat la ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii noastre, dedicată „Anului omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi și Anului comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor păstori de suflete din Eparhii”.

Joi, 29 octombrie. A participat, la Palatul Patriarhiei, la lucrările ședinței plenare a Sfântului Sinod.

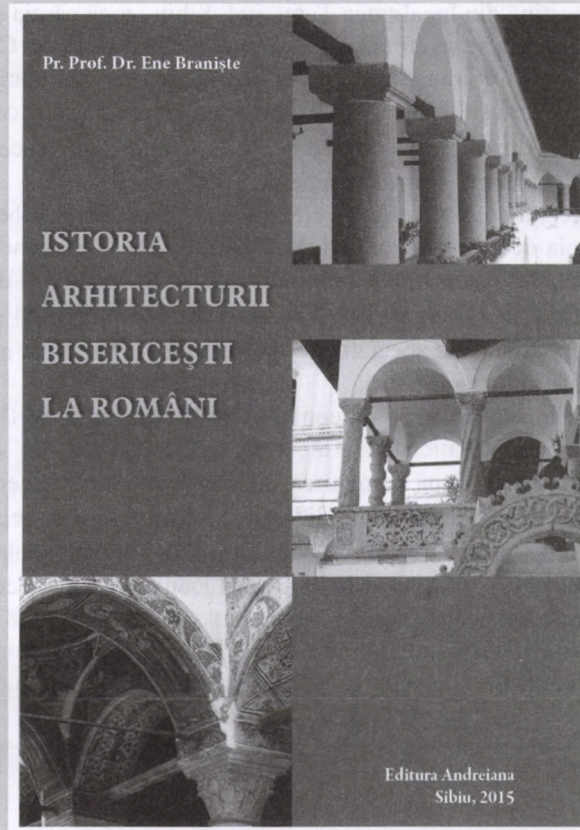
Vineri, 30 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

**TEOLOGIE ȘI
SPIRITUALITATE ORTODOXĂ**

În urmă cu 2 ani am inițiat *colecția Pr. Prof. Dr. Ene Braniște*, prin care dorim să oferim posterității studiile magistrului nostru care au fost publicate în diverse periodice. După publicarea a patru volume ce cuprind studiile de *Teologie Liturgică* și *Teologie Pastorală*, includem acum în seria lucrărilor Părintelui Profesor Ene Braniște un volum ce s-a păstrat în manuscris, anume *Istoria arhitecturii bisericești la români*.

Pentru a evidenția importanța și rolul deosebit pe care l-a deținut și-l deține locașul de cult (biserica) în viața religioasă a credincioșilor, Părintele Profesor

Ene Braniște realizează, în volumul de față, mai întâi o scurtă retrospectivă istorică, prezentând, apoi, o descriere a arhitecturii bisericești la români, urmărind, pe rând, evoluția arhitecturii noastre bisericești în cele trei mari provincii ale pământului românesc de azi: Muntenia (cu Oltenia și Dobrogea, adică Țara Românească de pe vremuri), Moldova (cu Bucovina) și Ardealul.

Din lucrarea care acum vede lumina tiparului pentru prima dată reiese foarte clar că *arta românească nu e o artă de import, de împrumut sau de simplă imitație a unor modele străine; ea este un produs rezultat din fuziunea unui mare număr de elemente diferite atât prin natura, cât și prin proveniența lor. Nu e vorba de o artă hibridă și confuză, cum ne-am putea aștepta având în vedere poziția geografică a ținuturilor românești, situate la hotarul dintre Orient și Occident, dintre Nord și Sud și supuse celor mai contrare influențe. Dimpotrivă. Monumentele celor mai bune epoci de dezvoltare – sec. XIV, XVI-XVIII pentru Muntenia și sec. XV-XVII pentru Moldova – fac dovada că meșterii contractori indigeni au știut să aleagă ceea ce era în armonie cu propria lor viziune despre realitate și artă și nu numai ceea ce satisfăcea și gustul lor de moment, dar și sensibilitatea lor cea mai profundă și permanentă.*

Ne bucurăm că am reușit să începem restituirea scrierilor ce au fost realizate de către magistrul nostru, Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, aflate până acum în manuscris și ne angajăm că vom continua această muncă spre bucuria celui ce a contribuit în mod definitoriu la desăvârșirea noastră universitară în domeniul Teologiei liturgice și artei bisericești.

Mitropolitul Laurențiu

Pr. Prof. Dr.
DUMITRU ABRUDAN

Părinții, fie că sunt după trup sau după duh, ne marchează în chip pozitiv existența. Se și înscriu ca atare pe locuri prioritare în fiasca noastră recunoștință.

Un astfel de loc îl ocupă și pr. prof. dr. Alexandru Moisiu, de la a cărui naștere se împlinște un secol. S-a născut în 15 noiembrie 1915, în București, familia sa fiind însă de baștină din localitatea Țapu, jud. Sibiu, zonă căreia și noul născut se va afilia, pe tot parcursul existenței sale. Ca atare, aici în Transilvania își va face și pregătirea școlară, elementară și liceală. A fost elev la Liceul „Sf. Vasile cel Mare”, din Blaj, între 1928 și 1936. Confesional, făcea parte, ca atare, dintr-o familie de greco-catolici.

Rezultatele bune la învățătură l-au favorizat în a beneficia de o bursă de studii la Colegiul „De Propaganda Fide”, din Roma, unde a obținut titlurile de licențiat și de doctorat în Teologie. Tot la Roma a urmat, între 1944 și 1946, cursuri de specializare, la Institutul biblic și la un alt Institut de ziaristică.

Și hirotonia, întru diacon (în 1940) și întru preot (în 1941), tot la Vatican i s-a făcut.

De îndată, după terminarea studiilor, în 1946 va reveni în țară și va ocupa funcții didactice. Astfel, va preda religia la Liceul comercial de băieți din Blaj (în anul școlar 1946-1947) și latina și italiana, la Liceul „Sf. Vasile cel Mare”, din aceeași localitate (în anul școlar 1947-1948).

Anul 1948 este anul revenirii la Ortodoxie a multora dintre urmașii celor care, în 1698-1701, s-au lăsat ademe-

PR. PROF. DR. ALEXANDRU MOISIU – centenarul nașterii

niți sau chiar au fost forțați să treacă la catolicism. Între cei care au adoptat o astfel de decizie, a reîntoarcerii la Biserica strămoșească, s-a numărat și cel care a devenit, în 1950, dascăl și ales părinte duhovnicesc al multor generații de tineri, ce au studiat la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. A îndeplinit aici, între 1950 și 1961, funcția de lector, pentru limbile latină și franceză, apoi, între 1961 și 1968, pe cea de conferențiar la Istoria artei creștine și, în final, între 1968 și 1983, pe cea de profesor titular, la Catedra de Liturgică, Pastorală și Artă creștină.

S-a încadrat și în tradiția preoțimii ortodoxe, și anume de a deveni soț și tată de familie.

Numărându-mă, în perioada anilor 1956-1960, între cei care l-au avut ca dascăl, la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pe cel pe care îl comemorăm acum, îmi exprim recunoștința și aleasa prețuire pentru dăruirea cu care ne-a tratat pe toți cei ce-l ascultam cu interes la orele de curs și seminar. De asemenea, îi rămân îndatorat deopotrivă pentru sprijinul și încurajarea de care m-am bucurat și după revenirea mea, la aceeași instituție de învățământ teologic universitar din Sibiu, în 1971. La consiliile profesoriale aveam un loc asigurat lângă dascălul meu mult prețuit. Am avut din nou de învățat și în privința activității desfășurate la catedră și în toate celelalte îndatoriri instructiv-educative.

Cu pregătirea academică de care a avut parte, a desfășurat și o bogată activitate de cercetare teologică. S-a axat mai ales pe literatura patristică, favorizat de cunoașterea

limbilor clasice, în special latina. Astfel a publicat extinse studii asupra operei unor autori patristici precum Sf. Grigorie Dialogul, Fer. Augustin, Sf. Chiril al Alexandriei, Sf. Ambrozio și Sf. Vasile cel Mare. A tradus și a tipărit integral „Cartea Regulei Pastorale”, scrisă de Sf. Grigorie Dialogul (216 pag.). A publicat, de asemenea, articole, predici, recenzii în periodicele centrale și eparhiale.

S-a mutat în veșnicie, în 1996, la venerabila vârstă de 81 de ani.

Tabloul cu venerabilul său chip, pe care îl reproducem și noi, se află expus în galeria tablourilor dascălilor fostului Institut Teologic și al actualei Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, galerie expusă în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu”, a acestei instituții teologice universitare sibieni.

Pomenirea lui din neam în neam!

Kitsch-ul religios (I)

„Frumusețea este promisiunea fericirii”
(Stendhal)

Am pornit acest demers cultural de la aserțiunea lui Stendhal pentru a descoperi cititorului „ținta”, chiar dacă demersul este anevoios și în același timp dureros.

Sunt și eu de acord cu Radu Paraschivescu atunci când afirmă că România e bolnavă și că fiecare dintre noi, care ținem la țara noastră, datorăm un soi de sinceritate dure-roasă locului unde ne naștem și profesiei pe care o slujim [Radu Paraschivescu, *România în 7 gesturi*, Ed. Humanitas, București, 2015, p. 11 și urm.]. Drept pentru care, ține de noi să punem în discuție și lucrurile care nu merg (chiar dacă problematica kitsch-ului se adresează unui public mai rafinat), punându-ne în joc discernământul și demnitatea, pentru că orice om întreg la minte dorește ca țara lui/biserica lui să fie din ce în ce mai sănătoasă și mai armonioasă.

Kitsch-ul este unul din cele mai tipice produse ale modernității și în toată diversitatea sa sugerează repetiție, banalitate, trivialitate etc., pentru că una din caracteristicile fundamentale ale modernității este „ipocrizia luxului” (Alexis de Tocqueville). Conceptul care desemnează kitsch-ul apare în anii '70 ai secolului al XIX-lea în jargonul comercianților de artă din Munchen, fiind utilizat pentru a desemna producția artistică ieftină. Abia la începutul secolului XX termenul a devenit internațional cu o etimologie încă incertă [vezi pe larg tema la Matei Călinescu, *Cinci fețe ale modernității. Modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, Ediția a II a, Polirom, Iași, 2005, p. 228 și urm.].

Indiferent de contextul în care apare, kitsch-ul implică noțiunea de „nepotrivire estetică” sau, mai direct spus, de „prost gust”. Acesta din urmă constă, în vremurile moderne, într-o iluzie a gustului manipulată din punct de vedere ideologic.

Prin ștergerea memoriei artelor tradiționale, kitsch-ul a devenit cheia de lectură a întregii societăți, migrând din domeniul material în cel spiritual și devenind, din păcate,

un mod de viață. El este revelator al „bolii de civilizație” de care suferă întreaga societate, fiind vorba de devalorizarea generală a acesteia, și nu doar a anumitor valori constitutive, cum ar fi, de pildă, cele religioase [Mirela Bănică, *Religia în fapt. Studii, schițe și momente*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, în special articolul „Ordinea kitsch”, pp. 72-79].

De fapt, însuși titlul acestui demers – Kitsch-ul religios – poate fi considerat un pleonasm în măsura în care evenimentul eclesial este transformat/denaturat sub forma unei religiozități determinate de nevoile naturale.

Varianta ideologică a credinței, o trăsătură tipică a transformării evenimentului eclesial în religie, percepe mărturia experienței bisericești ca pe un set de propuneri teoretice cu o utilitate imediată pentru practica vieții. Credința nu mai înseamnă încrederea acordată omului, atunci când iubește sincer și nu mai presupune strădania relațiilor de comuniune în vederea eliberării omului din înrobirea față de propriul eu.

Modul de existență pe care îl vestește evenimentul eclesial (un mod de eliberare de limitările timpului, spațiului, degradării și morții) este dragostea. Iar ea înseamnă ieșirea din blindarea egoistă a naturii individuale și participare la relațiile de comuniune a existenței. [Vezi pe larg Christos Yannaras, *Contra Religiei*, Ed. Anastasia, București, 2011, în special capitolul „Experiența ca psihologem”, pp. 88-95.]

Creștinismul transformat în religie – spune Yannaras – nu se arată interesat de ontologie, de lupta pentru sensul existenței, ci se interesează de psihologie ca prioritate a unor trăiri subiective ce capătă valoare de realitate pentru subiect.

Individul ce practică religia creștină nu se preocupă de relație ca mod de existență și cunoaștere, ca mod de dăruire pentru transcenderea sinelui. Este „creștin” nu pentru că participă în calitate de membru la evenimentul eclesial al unui anumit corp ecleziastic, ci pentru că „principiile creștine” reprezintă convingerile lui individuale. Posteș-

te pentru vrednicia pe care i-o oferă postul, nu pentru a participa la modul comun de primire a hranei împreună cu toată Biserica.

Individul așa-zis creștin practică religia pentru a câștiga prin propriile eforturi și strădania vrednice de răsplătă mântuirea individuală, posibilitatea ca propriul eu să existe veșnic. Își trăiește religiozitatea ca un ansamblu de îndatoriri, obligații, sarcini, ce constituie condiții și premise obiective pentru ca să fie răsplătit, să câștige fericirea veșnică, individual și doar pentru sine, chiar dacă cei aflați în imediata sa apropiere sunt sortiți chinurilor veșnice [Christos Yannaras, *op. cit.*, pp. 90-92].

Transformarea în religie a evenimentului eclesial ni se pare cea mai gravă formă de „kitsch religios” care atrage după sine o multitudine de simptome ale idolatrării tradiției.

În condițiile transformării în religie, oamenii înțeleg prin termenul de „Biserică” mecanismul organizatoric și administrativ al unei religii – al religiei creștine, mecanism ce ființează și el pentru a sluji „nevoile religioase ale poporului”.

Biserica – ne atrage atenția Yannaras – nu are pretenția de a fi o religie infailibilă, o ideologie combatantă, mai eficientă decât altele, sau o etică „mai înaltă”. Înaintea propunerii unei participări empirice la strădania atingerii sensului existenței/speranței, prin invitația: „Vino și vezi!”

Vorbește de strădania credinței, adică a transcenderii sinelui prin dragostea ce reprezintă cunoaștere. Se cucerește prin renunțarea la pretențiile eului, la cerințele folosului propriu. Renunțarea la certitudini, siguranță, blindarea asigurării – credința nu are altă deontologie în afara reciprocității dragostei [Ibidem, p. 154].

Cu toate acestea, ne încredințăm deseori Tradiției cu iluzia transcenderii sinelui și a credinței, în timp ce în realitate vânam prin credința noastră o asigurare egoistă.

Pr. Cristian MUNTEAN

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

Sunt mulți cărturari și patrioți români care au intrat într-o nemeritată uitare. Unul dintre aceștia a fost mecenatul basarabean Vasile Stroescu, membru de onoare al Academiei Române, de la nașterea căruia se împlinesc 170 de ani și, nu peste mult timp, se vor împlini 90 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. S-a scris puțin despre el (Gheorghe Bezviconi, mitropolitul Antonie Plămădeală, Iurie Colesnic, Constantin Stan, Mihail Sofronie). De aceea încercăm, în paginile de față, să-l readucem în atenția noastră, a celor de azi, punând în lumină opera sa filantropică, culturală și patriotică.

S-a născut la Trinca, în județul Hotin din nordul Basarabiei, la 11 noiembrie 1845, într-o veche familie de boieri moldoveni din stânga Prutului. A învățat la un liceu din Kamenetz-Podolsk, la Liceul *Richelieu* din Odessa, apoi la Facultatea de Drept a Universității din Sankt Petersburg, studii încununată cu un doctorat la Universitatea din Berlin. Pentru scurt timp (1867-1875), a funcționat ca judecător la Hotin, după care s-a dedicat administrării imensei sale averi; moștenise 8.000 ha de pământ (ajungând apoi la 25.000 ha), la care se adaugă hergheliile de cai de rasă, cirezi de vite, turme de oi, imobile ș.a. Terenurile sale le da în arendă, dar numai unor moldoveni, înființând *obști țărănești*, care erau o noutate la vremea respectivă. De regulă, stătea puțin în Trinca natală, ci mai mult la Odessa și în stațiunea Davos în Elveția. De acolo pleca în lungi călătorii de studii în toată lumea. De pildă, din toamna anului 1913 și până în vara anului 1914, a călătorit în America de Sud și de Nord, în Australia, în Asia (Japonia, China, India), apoi prin Canalul de Suez, Mediterana și Marea Neagră, s-a întors la Odessa.

Disponând de o asemenea uriașă avere, Vasile Stroescu și-a îndreptat atenția spre instituțiile culturale românești de pretutindeni, care aveau nevoie de sprijinul său financiar. În primul rând notăm cele patru biserici pe care le-a ctitorit în satele basarabene Trinca, Pociumbăuți, Sofrânceni și Zăicani (cea din urmă de mari dimensiuni, în stilul specific bisericilor rusești). A oferit banii necesari pentru construirea a două dispensare medicale la Trinca și Brătușeni. Prin 1899, a oferit autorităților țariste o parte din averea sa, pentru deschiderea unor școli românești în Basarabia, dar a fost refuzat.

În această situație, atenția lui Vasile Stroescu se îndreaptă spre frații săi din vechea Românie, dar mai ales spre cei din Transilvania. Așa se face că în 1902 a oferit Ministerului Instrucțiunii din București suma de 200.000 de lei pentru construirea de școli în județele Neamț, Suceava, Botoșani și Dorohoi. În 1908 a făcut o nouă donație, de 100.000 de lei, tot pentru construirea de școli în mediul rural. O dănie deosebită a făcut autorităților românești în anul 1906, și anume

200.000 de lei aur pentru construirea unei catedrale ortodoxe în București; din nefericire nu s-a făcut nimic, și nu se știe care a fost soarta acestei generoase donații.

Este bine să notăm aici că fratele său Mihail (1836-1889) oferise sume importante de bani pentru construirea *Ateneului Român* și a Azilului *Elena Doamna*, ambele în București, la care se adaugă 100.000 de lei pentru sprijinirea unor școli românești și 25.000 de florini pentru *Asociația meseriașilor români* din Brașov; de asemenea, a înființat dispensare medicale la Stolniceni și Costești, în Basarabia, și a oferit burse de studii la Facultățile de Medicină din Viena, Berlin și Paris.

Revenind la Vasile Stroescu, trebuie să menționăm mai ales sprijinul său dezinteresat acordat școlilor confesionale românești din Transilvania și Banat, precum și unor instituții culturale românești de aici: *Asociațiunea Astra*, Societatea de lectură *Petru Maior* a studenților români din Budapesta, *Reuniunea femeilor române* din Arad și din Sibiu, burse pentru studenții români de la Universitățile din Budapesta și Cluj, pentru elevii de la *cursurile de pedagogie* din Sibiu, Blaj și Arad, pentru elevii de la Gimnaziul *Andrei Șaguna* din Brașov, pentru tipărirea unor opere ale clasicilor noștri, care urmau să fie împărțite țăranilor români, ajutoare pentru oameni săraci, dar și sume impresionante pentru înființarea

Un mecenat basarabean uitat: VASILE STROESCU

de *bănci populare sâtești*, pentru sprijinirea unor țărani din sate în care au avut loc incendii sau inundații, pentru zidirea de biserici.

După 1907, când au intrat în vigoare cunoscutele legi școlare ale ministrului șovin Apponyi Albert, prin care se urmărea maghiarizarea școlilor primare românești din parohii mai sărace, Vasile Stroescu a venit și în sprijinul acestora. Câteva sute de școli românești – fie ortodoxe, fie unite – au fost ajutate cu câte 200 de coroane, 500 de coroane, 800 de coroane, 1.000 de coroane; notăm că salariul unui învățător confesional era de câte 400-500 coroane anual.

Reținem în mod deosebit ajutorul de 100.000 de coroane oferit pentru zidirea unei clădiri noi pe seama Institutului teologic-pedagogic din Sibiu (actuala clădire a Facultății de Teologie *Andrei Șaguna* din Sibiu; cheltuielile totale s-au ridicat la 300.000 de coroane, deci Stroescu a oferit o treime).

Încheiem aceste date privitoare la opera filantropică și culturală a lui Vasile Stroescu, prezentând și activitatea sa național-politică. Încă din anul 1917, patrioții români din Basarabia l-au ales președinte al Partidului Național Moldovenesc, care milita pentru unirea cu România. A sprijinit financiar ziarul acestui partid, *Cuvânt moldovenesc*; de asemenea, a fost ales în *Sfatul țării* din Chișinău. În septembrie 1918, a fost ales în *Consiliul Național al unității românești*, constituit la Paris, sub conducerea lui Take Ionescu. După realizarea Unirii din 1918, Vasile Stroescu a fost ales deputat în primul Parlament al României întregite, la alegerile din noiembrie 1919. În calitate de președinte de vârstă, a condus lucrările *ședinței solemne* din 29 decembrie 1919 – în prezența regelui Ferdinand și a reginei Maria –, care a ratificat actele de unire ale Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului cu vechea Românie.

Trebuie să notăm, în mod deosebit, că la 24 mai 1910, Vasile Stroescu a fost ales membru de onoare al Academiei Române, având în vedere contribuția sa excepțională la promovarea învățământului românesc, dar mai ales opera sa filantropică. În același an, Consiliul comunal al orașului București a hotărât ca o stradă din Capitală să-i poarte numele. În aprilie 1910, a fost ales membru de onoare al *Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român (Astra)*.

A trecut la cele veșnice la 14 aprilie 1926 în București, fiind înmormântat la cimitirul *Sfânta Vineri*. Guvernul de atunci a hotărât să i se facă *funeralii naționale*. Cu acest prilej a vorbit, între alții, profesorul academician Ioan Lupaș, care a pus în lumină personalitatea sa de cărturar, patriot și mecenat. Vasile Stroescu nu trebuie să fie uitat!

Credința cea dumnezeiască și superstiția cea de toate zilele

(urmăre din p. 2)

Și aici suntem deja în mijlocul nenumăratelor *neo-superstiții și neo-idolatrii*, cu care ne-am obișnuit atât de mult în ultimii ani (sau ultimele decenii/secole?) încât, chiar dacă (încă) nu le recunoaștem ca atare (adică drept superstiții și idolatrii), ele chiar asta sunt, închizându-ne sufletul în labirinturi ale rătăcirii. Ce altceva reprezintă credința (oarbă) în „atot-știința” și „înțelepciunea” informației (mass-) mediatică revărsate pe ecranele de tot felul (de la cele ale telefoanelor până la cele cât peretele) sau credința fără discernământ în „folosul” și „puterea” mașinilor, aparatelor, instalațiilor, rețelelor etc. ce ne-au înlănțuit ființa până în taina intimității personale, deși atâtea generații ale părinților noștri s-au descurcat foarte bine și fără ele? Iar despre duhul otrăvit al credinței în „atotputernicia” banului (foarte „schimbător” în „valoare”) nici nu mai trebuie să vorbim, pentru că este o boală prea veche, adâncă și răspândită deja peste atâtea alte generații... Mai mult chiar, din mijlocul

acestor orbiri „curente” oare nu avem câteodată pretenția de a propovădui Cuvântul adevărului? Dar suntem atunci mai mult decât „mormintele cele văruiate” (Mat. 23, 27) care cred, în orbirea lor, că pojghița subțire de var este totul, că, „de, așa merg/se fac lucrurile” în lumea aceasta?

Apoi credințele „crypto-superstițioase” (adică superstițiile ascunse, „mascate”) în ecologisme de tot felul (privind „hrănirea” mai ales) sau în tot felul de medicații „miraculoase” (și foarte mincinoase), care nu fac decât să mai adauge (și nici aceasta foarte sigur) niște/câțiva ani amărâți și (adesea degeaba) trecători de viață pământească, umpluți cu obsesia sănătății trupesti și mintale imanente, „de aici” – dar unde nu este vorba despre sănătatea sufletească cea adevărată, duhovnicească, în care „roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința” (2 Cor. 5, 22)... Oare toate rătăcirile de la credința cea adevărată mai înainte amintite, pe lângă atâtea altele, ca niște superstiții „de toate zilele” pe care nu le mai trecem prin filtrul luminii dumnezeiești din lăuntrul nostru,

nu cumva estompează sau chiar ajung să stingă dorul cel adevărat și curat după veșnicia Împărăției lui Dumnezeu?

Cu totul și cu totul altfel este **credința cea adevărată**, cea în **Dumnezeu**, ziditoare a ființei noastre și cu țintă dincolo de clipele trecătoare și numărate ale acestei vieți, spre orizontul veșnic și de necuprins al Împărăției cerurilor, cea făgăduită de Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, de Mântuitorul nostru Iisus Hristos: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Mat. 6, 33), pentru că „asemenea este împărăția cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină, pe care, găsim-o un om, a ascuns-o, și de bucuria ei se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea. Iarși asemenea este împărăția cerurilor cu un neguțător care caută mărgăritare bune. Și aflând un mărgăritar de mult preț, s-a dus, a vândut toate câte avea și l-a cumpărat” (Mat. 13, 44-46).

De aceea trebui să lepădăm („să vindem”) toate cele de puțin folos în care credem cu superstițioasă rătăcire, pentru a dobândi („a cumpăra”) cele de folos veșnic și mântuitor, ale Împărăției lui Dumnezeu.

LEGISLAȚIA CANONICĂ ORTODOXĂ cu privire la superstiții și la efectele acestora asupra calității vieții umane

Oamenii dintotdeauna au fost interesați să-și cunoască soarta sau viitorul. Potrivit gândirii antice, soarta era descrisă ca fiind implacabilă pentru zei și pentru oameni, aceștia neputând întreprinde nimic ca să i se sustragă. De-abia mai târziu, învățătura creștină a lămurit faptul că soarta omului nu este predestinată, ci este rezultatul sinergiei (conlucrării) dintre om și Dumnezeu, bazată pe alegerile libere pe care fiecare om poate să le facă, ținând sau neținând cont de voia lui Dumnezeu. Proverbul *Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus*, prin care oamenii încearcă să-și justifice modul de viață și să scape de responsabilitatea propriilor fapte, transferând exclusiv pe seama lui Dumnezeu propriile lor succese sau, mai ales, insuccese, este total greșit. Dumnezeu, în realitate, pe toate le îngăduie, dar nu pe toate le voiește. Le îngăduie pe toate, respectând liberul arbitru al fiecărei fapturi raționale, dar voiește și binecuvântează doar acele acțiuni și alegeri ale persoanelor raționale care fac voia Sa, exprimată în Dumnezeiasca Revelație.

În societatea contemporană, definită de sociologi ca postmodernă, întâlnim – datorită ignoranței sau a unei insuficiente cunoașteri a învățăturii creștine de origine Revelată – două moduri de abordare a felului în care este descrisă realitatea: prin exagerarea unilaterală și nerațională a paradigmei creștine, născându-se astfel superstiția sau prin negarea absolută a acesteia, fiind favorizată apariția scientismului. Atât superstiția, cât și scientismul nu sunt altceva decât poziționări extreme ale cunoașterii umane, în raport cu cele două modalități de transmitere a Revelației Divine, naturală sau supranaturală, fizică sau metafizică, științifică sau religioasă.

Superstiția este, potrivit definiției din DEX, prejudecata determinată de credința că toate cele care se întâmplă în natură și în societate, sunt manifestarea unor forțe supranaturale sau că anumite întâmplări sunt prevestiri ale viitorului. Aceasta poate fi apreciată ca o fetișizare a credinței.

Scientismul, la rândul său, reprezintă concepția filozofică pozitivistă care consideră că știința, concepută ca un ansamblu de cunoștințe „pozitive”, exacte și eliberată de orice implicații „metafizice”, este singura în măsură să rezolve toate problemele cunoașterii. Aceasta este o fetișizare a științei.

Ambele aspecte ale cunoașterii umane, știința și credința își dispută întâietatea și autoritatea în domeniul cunoașterii, concurând una cu cealaltă în ceea ce privește felul în care trebuie descrise și reprezentate lumea și creația în ansamblul lor. Supralicitând și arogându-și infailibilitatea în materie de cunoaștere absolută, din cauza lipsei de discernământ, de onestitate, dar și a dorinței de despărțire a competențelor proprii fiecărui domeniu – domeniile fiind în realitate complementare –, atât hermeneutica religioasă, cât și cea științifică eșuează în mod lamentabil în superstiție sau în scientism. Pentru ca acestea să fie corectate și depășite la nivelul cunoașterii comune și al mentalității colective, se impune intensificarea dialogului onest între credință și știință, între Biserică și Universitate, între Revelație și deducție.

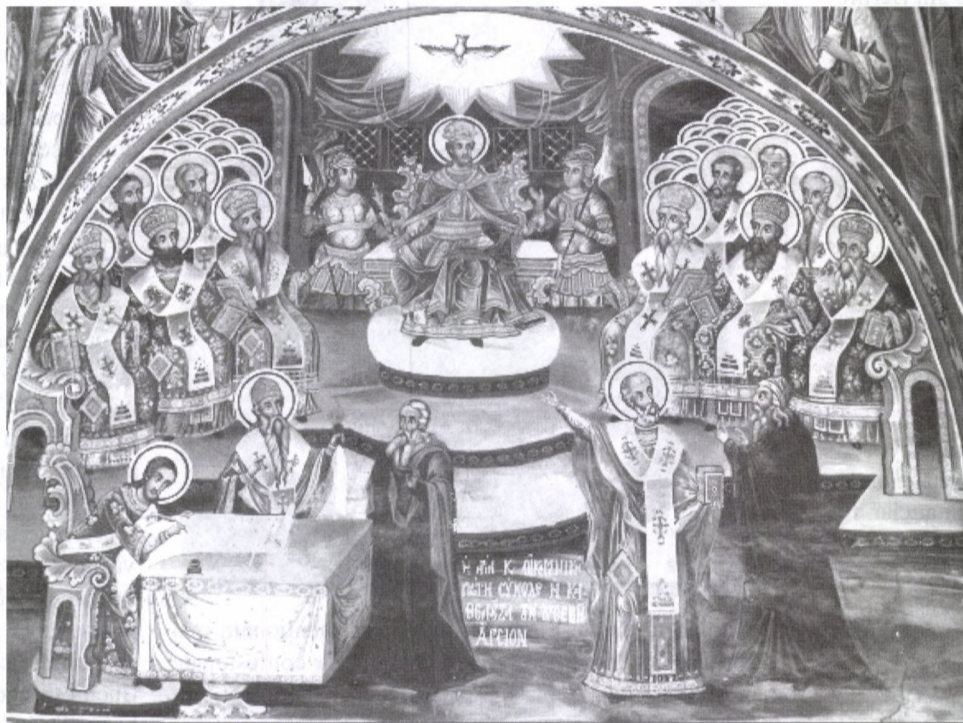
Din punct de vedere moral, practicarea superstițiilor încalcă porunca I a Decalogului: „*Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău, Care te-a scos din pământul Egiptului și din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine. Să nu-ți faci chip cioplit și niciun fel de asemănare cu cele ce sunt sus, în cer, și cu cele ce sunt jos, pe pământ, și cu cele ce sunt în apele de sub pământ. Să nu te închini lor, nici să le slujești*” (Ex. 20, 2-5).

Porunca întâi interzice cinstirea altor dumnezei în afară de Unicul Domn Care S-a revelat poporului său. Ea proscribe superstiția și impietatea. Superstiția reprezintă, într-un fel, un exces pervertit de religie. Superstiția reprezintă devierea și falsificarea sentimentului religios, dar și a practicilor pe care le impune acesta. Ea se poate înfățișa și sub masca cultului adus adevăratului Dumnezeu, de

exemplu, când se atribuie o importanță oarecum magică anumitor practici, de altfel legitime sau necesare. A lega eficacitatea numai de materialitatea rugăciunilor sau a semnelor sacramentale, în afara dispozițiilor interioare corespunzătoare, înseamnă a cădea în superstiție.

Sf. Scriptură atrage atenția asupra primejdiei în care se află orice om care cochetează cu superstițiile, magia și vrăjitoria de tot felul. Cei care recurg la astfel de acte sunt pedepsiți de Dumnezeu, sancționați de canoanele Bisericii și de legislația de stat, acolo unde statul mai funcționează după principii creștine.

Dumnezeu poruncește în Cartea Exodului că oricine se va afla făcând vrăji și farmece, trebuie să moară: „Pe vrăjitoare să n-o lași să trăiască” (Exod. 22, 17); iar în Levitic, poruncește să se ucidă cu pietre oricare bărbat sau femeie care ar voi să se facă medium sau ghicitor: „Bărbatul sau femeia care va chema morții sau care va face vrăji, cu moarte să moară: cu pietre să-i uicideți, că vinovați sunt!” (Lev. 20, 27); și iarăși zice: „Dacă vreun suflet va alerga la cei ce cheamă morții sau la vrăjitori ca să se desfrâneze după ei, Eu îmi voi întări fața împotriva sufletului aceluia,

și-l voi stârpi din poporul său” (Lev. 20, 6).

Observăm că pe regele Manase l-a pedepsit Dumnezeu cu robie amară și grea în Babilon, deoarece „trecea pe fiii lui prin foc și făcea descântece și felurite vrăji, și a făcut grăitori din pântec și vrăjitori și a înmulțit a face rău înaintea Domnului, ca să-l înlăture pe el de la împărăție” (II Paralipomena 33, 6). Pe regele Saul l-a pedepsit Dumnezeu cu pierderea împărăției și cu moarte de ocară, pentru că a lăsat pe Dumnezeu și a chemat femeie grăitoare din pântec, urmând ghicirile ei (I Regi 28, 7), iar pe împăratul Ohozia s-a mâniat Dumnezeu foarte tare, din pricina faptului că a trimis să fie consultată vrăjitoarea din Ecron.

Biserica Ortodoxă, fiind conștientă de aceste realități, a sancționat și condamnat în propria sa legislație canonică superstiția sub diversele ei forme de manifestare, deoarece aceasta deformează adevărul și realitatea.

Cel mai aspru îi pedepsește pe vrăjitori Sfântul Vasile cel Mare. Iată ce spune în canonul 72: „Cel ce se dă vrăjitorilor, sau unora ca acestora, se va canonisi cu canonul ucigașilor” (vezi și Sfântul Grigorie de Nyssa, Can. 3; Sin. Laodiceea, Can. 36). Acesta așază pe vrăjitori în rândul ucigașilor de oameni și a celor lepădați de Dumnezeu, oprindu-i de la Sf. Împărtașanie, de la 10 până la 20 de ani. În Canonul 65, același Sfânt Vasile cel Mare, zice: „Femeia ce va fermeca pe străini și pe ai săi se oprește de la cele sfinte 9 ani și face 500 de metanii pe zi”.

La rândul său, Sinodul Trulan codifică experiența și gândirea Părinților Bisericii de până la el și afirmă în Canonul 61 (OSÂNDIREA SUPERSTIȚIILOR ȘI A CELOR CE LE PRACTICĂ): *Cei ce se dau pe mâna ghicitorilor, sau a celor ce se numesc sutași, sau a altora de acest fel, ca de*

la aceia să învețe (afle) ceea ce ei ar voi să le descopere lor, să cadă sub canonul de 6 ani, după cele ce s-au orânduit (hotărât) mai înainte de către Părinți despre aceștia. Acelorași pedepse trebuie să fie supuși și cei ce trag după ei urși sau alte astfel de dobitoace spre înveselirea (distracția) și vătămarea celor simpli, și cei ce spun norocul și urmează spița neamului (genealogia) și o mulțime de alte oarecare ziceri de acest fel, care sunt numite după vorbele cele deșarte ale rătăcirii, și cei ce se numesc gonitori de nori și vrăjitori, și cei făcători de apărătoare (talismane) și ghicitori.

Cei ce stăruie în acestea și nu se schimbă și nu se feresesc de astfel de meșteșuguri, pierzătoare și păgânești (elinești), orânduim să fie lepădați cu totul din Biserică, precum rânduiesc și Sfintele Canoane. Căci ce împărtașire are lumina cu întunericul?, precum zice apostolul, sau ce împreună petrecere are Biserica lui Dumnezeu cu idolii? Sau ce parte are credinciosul cu necredinciosul? Sau ce potrivire este între Hristos și Veliar? (II Cor. 6, 14-16), iar în Canonul 62 (PRAZNICELE ȘI DATINILE PĂGĂNEȘTI SĂ NU FIE ȚINUTE DE CREȘTINI): Așa-zisele Calende, și cele numite Vota, și cele chemate

Brumalia, și prăznuirea care se face în cea dintâi zi a lunii lui martie voim ca de îndată să fie scoase din viațuirea credincioșilor. Dar mai lepădăm și jocurile obștești (dansurile publice) ale femeilor, ca necuviincioase și ca putând naște (provoca) multă pagubă și vătămăre, dar încă și jocurile (dansurile) jucate (executate) fie de bărbați, fie de femei, în numele (cinstea) celor numiți în mod mincinos dumnezei de către elini (păgâni), și slujbele (ceremoniile) ce se fac după un obicei vechi și străin vieții creștinilor, orânduind ca niciun bărbat să nu se îmbrace în haină femeiască sau femeia în cea care se potrivește bărbaților, dar nici să nu puie asupra lor obraze (măști) de haz (comice) sau de batjocură (satirice) închipuind satiri, sau de jale (tragice), nici să nu se strige numele blestematului Dionisos, când se strivesc strugurii în teascuri, nici turnând vinul în vase să nu stârneasă (provoace) râsul, făptuind cele ale rătăcirii diavolești, sub chipul neștiinței sau a deșertăciunii. De aceea, cei care de

acum înainte s-ar apuca să facă ceva din cele zise mai înainte, după ce au fost puși în cunoștință, poruncim ca aceștia, dacă ar fi clerici, să se caterisească, iar dacă ar fi laici, să se afurisească.

Sfântul Ioan Postitorul scurtează canonul impus vrăjitorilor și celor ce aleargă la vrăji, la numai 3 ani oprire de la Sf. Euharistie, dacă aceștia se mărturisesc de păcat, dacă îl părăsesc definitiv, dacă țin post zilnic până la orele 3 după masă și fac câte 250 de metanii pe zi.

Arhimandritul Nicodim Sachelarie, cunoscut pentru contribuția sa la edificarea conștiinței canonice a Bisericii Ortodoxe Române, a surprins extraordinar de bine, în *Pravila Bisericească*, paragraful 1931, natura și efectele superstiției asupra gândirii umane: *Superstițiile sunt credințe și practici greșite moștenite din lumea păgână care, necunoscând adevărul lui Dumnezeu și nici adevărurile științelor naturii și ale vieții au rătăcit pe oameni întru neștiința lor. Orice fel de credințe deșarte și superstițioase se canonisesc de Biserică, ca și vrăjitoria.*

Legislația de Stat a Imperiului Bizantin a oscilat mult timp între condamnarea totală a superstiției și magiei și incriminarea parțială a acestora, deoarece acestea erau privite sub două aspecte, pozitiv și negativ, în funcție de efectele acestora în viața oamenilor, magie benefică (albă) și magie malefică (neagră). Împăratul Leon al VI-lea Filozoful, prin *Novella 65*, interzice orice practică magică, indiferent de utilitatea sau inutilitatea ei. În realitate, această lege abrogă definitiv dispozițiile 9, 18, 4 din Codul lui Iustinian potrivit cărora se opera distincția între două

(continuare în p. 7)

Protos. Dr. Maxim VLAD

CULTUL LUMÂNĂRII ÎN TRADIȚIA BISERICII ORTODOXE

Din punct de vedere simbolic, lumânarea concentrează în sine o multitudine de înțelesuri, legate de Persoana și lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos în lume. Așa se face că, atunci când aducem această jertfă în sfintele lăcașuri de închinare, facem dovada „credinței care luminează mintea întru cunoașterea luminii spirituale și a iubirii sfinte care încălzește inima și înalță sentimentul nostru de adorare către Cel Preaînalt”. Ca obiect liturgic, lumânarea se aprinde atât pentru cei vii, cât și pentru cei morți, fiind folosită în aproape toate sfintele slujbe.

„Veniți de primiți lumină! Lumina lui Hristos luminează tuturor”. Iată un îndemn pe care mulți dintre frații noștri, astăzi, mai mult ca oricând, nu mai doresc să îl ia în seamă. Mulți sunt cei care, la ceas de întuneric, încearcă să stingă din sufletele noastre și ultima licărire de lumină. Și orbiți parcă din ce în ce mai mult de stăpânul întunericului, fără pricepere și fără de minte, nesocotesc mulțimea bunătăților pe care Părintele nostru Cel Preaînalt le revarsă din belșug asupra lumii.

Întru lumina credinței

Prezența lumânării în viața fiecărui creștin se justifică odată cu primirea Sfântului Botez. Legată de acest eveniment, originea etimologică a cuvântului „*luminare*” (lat.: „*luceo, lux, lucere*” – „a luci, a lumina”, grc.: *photismos* – luminare), în fapt vechea denumire a Tainei, constituie un important suport pentru rolul și importanța eclesială a lumânării.

Sfânta și pravoslavnică noastră Biserică a așezat dintotdeauna lumina ca pe o haină pe umerii celor pe care i-a primit la sânul ei, pecetluindu-i cu numele de creștini. „Dă-mi mie haină luminoasă, cel ce te îmbraci cu Lumina ca și cu o haină”, spune cântarea de după întreita cufundare în apă a pruncului. Întru această însoțire dumnezeiască ne facem părtași adevăratei credințe, purtând lumina harului ca pe o podoabă întru numele Domnului nostru Iisus Hristos. Primind această haină, nu mai trăim în întuneric, întrucât am devenit fii ai Luminii.

Taina Botezului se face pentru „cel ce vine la luminare” cuptor curățitor de patimi, lămurindu-l pe credincios precum aurul în topitoare, așa cum a vestit oarecând prorocul: „Căci El este ca focul topitorului și ca leșia nălbitorului. Și El se va așeza să lămurească și să curețe argintul; El va curăța pe fiii lui Levi și-i va lămuri ca pe aur și argint, și vor aduce Domnului jertfă întru dreptate” (Maleahi 3, 2-3). Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre prorocii Vechiului Legământ, a arătat că Domnul „va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Mt. 3, 11), înțelegându-se de aici

dimensiunea eshatologică a Tainei. Așadar, Botezul se face „trecere din lumea întunericului, unde stăpânește diavolul, în împărăția luminii, unde domnește Hristos, Cel ce este «lumina vieții» (In. 8, 12), și Care «luminează pe tot omul ce vine în lume» (In. 1, 9). De aici înainte cei botezați «sunt fii ai luminii și fii ai zilei, nu mai sunt ai nopții, nici ai întunericului» (I Tes. 5, 5)” (Ene Braniște, *Liturgica specială*, p. 303). Tradiția primelor veacuri creștine confirmă din plin acest adevăr, botezul fiind numit „luminare”, iar candidații la Botez, „cei către luminare”, formulă folosită și astăzi în Liturgia „Darurilor mai înainte sfințite”.

Lucrarea launtrică a harului

Viața creștinului botezat se găsește într-o permanentă legătură cu harul Duhului Sfânt care se revarsă din belșug peste ea. Aceste înțelesuri, de multe ori dincolo de puterea noastră de pricepere, ni se descoperă în chip simbolic în „taina lumânării”. Ea ne este alături din primele ceasuri ale vieții, preînchipuind „lumina interioară a harului împărtășit prin botez și candela faptelor bune cu care noul botezat îl va întâmpina pe Mirele Ceresc, ca și fecioarele cele înțelepte din pilda evanghelică” (Sf. Grigorie Teologul, *Cuv. 40 la Sfântul Botez*, p. 24 – PG, t. 36, col. 381 B). În același fel putem înțelege rostul făcliilor aprinse pe care nașii le poartă în timpul Tainei Sfintei Cununii, ele fiind simbol al „curăției mirilor și al luminii darului dumnezeiesc” (Sf. Simeon al Tesalonicului, *Despre Sfintele Taine*, p. 181).

Întreaga configurare simbolică a lumânării este întărită practic de taina materiei din care este alcătuită. Astfel, ținând cont de faptul că lumânările noastre sunt confecționate din ceară curată, liturgiștii Bisericii noastre au adus următoarele explicații: „ceara se culege de albină din cele mai curate și binemirosoare flori, iar albina era considerată de cei vechi, tipul virginității. De aceea, ceara simbolizează trupul lui Hristos, fructul corpului Sfintei Maria, Fecioarei celei pline de mireasma tuturor virtuților” (Vasile Mitrofanovici, Teodor Tarnavski, Nectarie Cotlarciuc, *Liturgica Bisericii Ortodoxe*, p. 239). De aceea Biserică a respins concepția păgână conform căreia materia este rea în sine, „nefăcând niciodată disociere între spirit și materie”. Prin Dumnezeiasca Sa Întrupare, Fiul lui Dumnezeu a refăcut statutul pervertit al lucrurilor create, unirea Sa cu creatura devenind astfel „taina atotcuprinzătoare a mântuirii noastre” (Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, ed. a II-a, p. 8). Iată cum, prin mijlocirea lucrului mâinilor Sale, Dumnezeu descoperă omului înțelepciunea celor mai presus de înțelegere.

Temeiuri patristice

Dovezi grăitoare pentru întrebuițarea lumânării în Biserică putem găsi încă din cele mai vechi timpuri. Pe lângă fundamentul biblic al simbolisticii sale, lumânarea a fost folosită în mod concret în cult încă din anul 250. Din însemnările Papei Corneliu al Romei aflăm că „între clericii inferiori erau și acoluții, ca ajutători ai celor mai apropiați ai episcopilor și preoților, și printre alte atribuții, ei o aveau și pe aceea de a aprinde lumânările”. La rândul său, Sfântul Grigorie al Nyssei confirmă originea creștină a acestei practici, legând-o de înmormântarea surorii sale Macrina. „Pe de o parte” – spune Sfântul Părinte –, „mergeau înaintea noastră, în ordine obișnuită, nu puțină mulțime de diaconi și clerici mai mici, care purtau în mâini făclii de ceară”. Totodată, canoanele 3 și 72 din *Constituțiile Apostolice* statornicesc ca la Sfântul Altar „să nu se aducă altceva decât untdelemn pentru candelă și tămâie”, precum și „pedepsirea aceluia care ar lua din sfânta biserică ceară sau untdelemn”. Sfântul Ciprian al Cartaginei vede lumânarea ca simbol al Mântuitorului Iisus Hristos, El Însuși fiind „Lumina cea neapropiată”. „Ni se cuvine a ne ruga din nou la apusul soarelui și la sfârșitul zilei” – spune Sfântul Părinte –, „căci Hristos este Soarele cel adevărat și Ziua adevărată. Și apunând (și sfârșindu-se) ziua luminii, când ne rugăm și cerem ca să vină peste noi iarăși lumina, implorăm venirea lui Hristos, Cel ce ne va da darul vieții veșnice” (*Despre Rugăciunea Domnească*, în *PSB III*, București, 1981, p. 485).

„Călăuză pe drumul de veci”

În înțeles practic, rostul și importanța lumânării în biserică se descoperă în jertfa pe care fiecare creștin o aduce pentru viața sa și pentru pomenirea celor adormiți „întru nădejdea vieții veșnice”. Lumânarea îl însoțește pe cel ce merge să se întâlnească cu Hristos în Taina Sfintei Împărtășanii, dar și după primirea Cuminecării. Așezată în mâna răposatului, ea devine „călăuză pe drumul de veci”. Această credință, aproape „ancestrală” în tradiția poporului nostru, este foarte frumos consemnată de poetul George Coșbuc în poezia de inspirație populară „Moartea lui Fulger”: „Și-n loc de galben buzdugan, / Făclii de ceară și-au făcut / În dreapta cea fără temut ... / Cu făclioara pe-unde treci / Dai raze negrelor poteci / În noaptea negrului pusti ... / Pe-un drum de veci” („Balade și idile”, Ed. pentru literatură, colecția „Clasici români”, 1958).

Arhid. lect. dr. Ioniță APOSTOLACHE

LEGISLAȚIA CANONICĂ ORTODOXĂ

cu privire la superstiții și la efectele acestora asupra calității vieții umane

(urmare din p. 6)

tipuri de magie, magia bună și magia rea. Aceasta novelă poruncește că, cine ar fi fost descoperit cu desăvârșire făcând vrăji, ori pentru vindecarea bolilor trupesti, ori pentru a împiedica paguba recoltelor, să se pedepsească cu cea mai de pe urmă pedeapsă și să primească pedeapsa pe care o primesc cei care se revoltă împotriva împăratului. Iar câți bărbați ori femei fac farmece ca să tragă pe cineva la dragostea lor, să se izgonească, și averile lor să rămână sub stăpânirea împărătească. Asemenea și legile poruncesc ca cel ce face vrăji cu jertfe să se ucidă cu sabia, iar cel ce va ruga pe vrăjitori sau le va plăti ca să vrăjească, să se izgonească, și averile lor să le împartă sătenii. Cei ce dau băieri să se izgonească, și averile lor să le ia sătenii; câți pentru vătămarea oamenilor cheamă pe draci, să se pedepsească cu tăierea capului. Cine va da cu vicleșug otravă, în loc de doctorie, și va muri cel ce a luat-o, ca un ucigaș se pedepsește; tot așa și cel ce va da farmece cu obrăznicie.

Efectele superstițiilor asupra minții omenești sunt dintre cele mai distructive. Omul se privează în primul rând de binecuvântarea lui Dumnezeu, pentru care Biserică se roagă

zilnic. Apare stresul și își face simțită prezența o neliniște tulburătoare, se răcește inima, slăbește credința, crește mânia, intervine obsesia la fiecare semn sau întâmplare „stranie”. Omul stăpânit de credința în superstiții nu mai poate trăi liniștit și cu nădejde în Dumnezeu, ci permanent este îngrijorat de cele ce au să se întâmple, se teme de orice și devine nesigur pe sine în orice situație. Dezvoltă de cele mai multe ori un comportament obsesiv compulsiv, fiind bombardat efectiv de gânduri chinuitoare sugerate de diavol, care este confundat cu o voce interioară.

Superstițiosul se află permanent într-o stare de îngrijorare, iar creștinul într-o stare de pace și liniște care izvorăște din credința și nădejdea în Dumnezeu Izbăvitorul (Psalm 4, 8; 28, 90, 11). Superstițiosul se umple de mânie la primirea veștilor false cu privire la eșecul care-l așteaptă, iar creștinul se bucură de orice încercare (Psalm 56, 10) și nădăjduiește în Domnul pentru că știe că „fericiți sunt cei ce nădăjduiesc în Domnul” (Psalm 2, 12).

Superstițiosul devine obsedat și împovărat de semne și prevestiri, creștinul însă trăiește această viață ca în sânul lui Avraam, pentru că el știe și crede că Dumnezeu îl va izbăvi din toate necazurile: „Strigat-au dreptii și Domnul i-a auzit și din toate necazurile lor i-a izbăvit. Multe sunt

necazurile dreptilor și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul” (Psalm 33, 16, 18). Superstițiosul este pe cale de a înnebuni din cauza „semnelor”, iar creștinul este pe cale de a ajunge fericit întru Domnul chiar din această viață (Matei 17, 21).

Cel superstițios trăiește o viață plină de necazuri și probleme, de certuri și de tensiuni, iar creștinul adevărat este înconjurat în fiecare clipă a vieții de mila lui Dumnezeu, căci așa spune și sfântul proroc David: „Multe sunt bătăile păcatosului; iar pe cel ce nădăjduiește în Domnul, mila îl va înconjura. Veseliți-vă în Domnul și vă bucurați, dreptilor, și vă laudați toți cei drepti la inimă” (Psalm 31, 11-12).

Iată, așadar, că credința în superstiții nu poate să ne aducă nimic bun, pentru că Însuși Hristos Domnul ne spune în Sfânta Evanghelie: „Fie vouă după credința voastră”, sau „fie ție după credința ta”, descoperindu-ne faptul că Dumnezeu răspunde pe măsura credinței manifestate de cel care i se adresează. Dacă noi nu considerăm să-L credem pe Dumnezeu pe cuvânt, ci alegem credința în superstiții, Dumnezeu se retrage din viața noastră, și totul se întâmplă după cum am ales să credem, după credința noastră, adică după tonul dat de superstițiile în care credem.

Practici oculte în cultura satului românesc. Soluții pastorale

Probabil că la prima vedere am crede că practicile oculte aparțin în mare parte trecutului sau că se întâmplă în alte părți ale lumii decât în Europa noastră civilizată. Cu toții am auzit, am citit, iar în studiile teologice am învățat despre persecutarea și arderea pe rug a vrăjitoarelor, în Evul Mediu, mai ales în Apusul Europei. Astăzi știm că multe persoane, mai ales femei, au căzut victime investigațiilor amănunțite ale inchiziției, fiind supuse la percheziții corporale amănunțite și la interogatorii din care nu au lipsit casnele și schingiuirile de tot felul, în cele din urmă multe fiind arse pe rug. Expresia „vânătoare de vrăjitoare” a intrat în limbajul universal pentru a desemna o îngrijorare mare, urmată de măsuri radicale împotriva unui fenomen care ori nu există, ori are, în realitate, o intensitate mult mai mică.

În România, potrivit unui sondaj realizat de Institutul Român de Evaluare și Statistică (IRES), un român din trei consideră că interpretarea viselor îl poate ajuta în viața cotidiană, precum și că horoscopul este un mod eficient de a afla viitorul. 41% dintre români spun că au avut vise premonitoare și că în cazul a 81% dintre aceștia, acestea s-au îndeplinit. De asemenea, 19% cred în existența vrăjitoarelor care pot să ghicească sau să influențeze viitorul. 4% dintre români recunosc că au apelat la serviciile unei vrăjitoare. Presa, mai ales cea de scandal, și tabloidele românești au realizat liste ale unor presupuse „vedete”, precum și ale unor politicieni care au apelat la serviciul unor vrăjitoare, plătind sume imense de bani. De asemenea, ziarele sunt pline de anunțuri date de „vrăjitoare” care promit rezolvarea oricărei probleme, de la cele legate de sănătate până la cele legate de succesul în viață, găsirea partenerului ideal de viață etc.

Pentru a realiza cât de popular este ocultismul de diferite naturi la noi, este suficient să intri într-o librărie spre a vedea volumul și diversitatea cărților pe această temă care se pun în vânzare. Prezența lor masivă este un semn că acestea se și vând. Am achiziționat mai multe lucrări de acest fel. Am fost surprins mai ales de faptul că multe dintre cărțile în materie, scoase la vânzare, nu analizează fenomenul din punct de vedere științific, ci încearcă să-l introducă pe cititor în practica acestora, descriind mai ales ritualurile folosite și presupusul efect al acestora. De asemenea superstițiile sunt descrise în detaliu și prezentate ca realități, nu ca posibilități.

Practicile oculte – o chestiune tabu

Practicile oculte își merită acest nume nu numai pentru că sunt ascunse prin caracterul lor, ci și pentru că cei care apelează la ele doresc să rămână anonimi. Trebuie spus, înainte de toate, că tot ceea ce se întâmplă în legătură cu practicile oculte este protejat de săteni, ei făcându-se că nu au apelat la astfel de practici, precum și că n-au văzut și n-au auzit despre așa ceva. Există o adevărată secretomanie față de aceste chestiuni: nu se discută în sat despre practicile oculte, chiar dacă ele sunt în mod evident prezente în viața satului. Prima grijă a celor care apelează la astfel de practici oculte este să păstreze secretul în legătură cu aceasta. Potrivit lui Denis de Rougemont, principala grijă a diavolului este să ne convingă că el nu există.

Caracterul tabu al practicilor oculte face și mai grea combaterea lor. Dacă pe de o parte nu cred că este de dorit să se vorbească oriunde despre acestea, pentru că probabil ar duce la răspândirea lor, faptul că nu pot fi aproape deloc abordate îi face pe unii să le creadă legitime sau cel puțin îngăduite sau tolerate. O bună ocazie de a aborda acest subiect ar fi Sfânta Spovedanie, însă nu cred că este bine

ca preotul să-i întrebe în mod deschis pe toți credincioșii dacă au apelat la servicii oculte sau dacă le practică ei înșiși. O astfel de întrebare ar putea mai degrabă să inducă sugestii unora care nici măcar nu s-au gândit la o astfel de posibilitate.

Pentru de-tabuizarea practicilor oculte, propun următoarele soluții pastorale:

Combaterea tuturor practicilor oculte în cadrul unor predici, atunci când pericopa evanghelică permite abordarea unui astfel de subiect;

Interogarea în cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei a celor despre care se știe fie că au apelat la practici magice, fie că ar exista suspiciunea că le practică ei înșiși;

Pregătirea unor perechi de credincioși fie pentru căsătorie, fie pentru a fi nași poate fi un prilej de a se aminti poziția Bisericii față de practicile oculte.

Dumnezeu; toate confesiunile creștine sunt bune pentru că se roagă la același Hristos; toate rugăciunile și invocările divinității sunt bune. Există o tendință la omul modern de a dori să ajungă la binele dorit prin orice mijloace. Singurul lucru care contează este eficiența. Astfel, dacă cineva certifică ajutorul unei practici oculte prin eficiența dobândită, atracția spre aceasta este irezistibilă. Mulți credincioși procedează asemeni Vitoriei Lipan: apelează la oricine ar putea să le ajute, preot, vrăjitor, ocultist, ghicitor al viitorului etc.

Astfel, preotul este dator să predice că:

(a) Nu există decât o religie adevărată, anume creștinismul. Acest adevăr fundamental poate fi predicat fără niciun fel de incitare la ură inter-religioasă și cu respect față de toate religiile lumii;

(b) Nu există decât o Biserică adevărată, anume Biserica Ortodoxă. Acest adevăr fundamental poate fi predicat fără niciun fel de incitare la ură inter-

confesională și cu respect față de celelalte confesiuni. Spiritul ecumenic nu dispare atunci când le spunem credincioșilor noștri că Biserica noastră este Biserica cea adevărată. Există suficient spațiu între afirmarea acestui adevăr și sublinierea faptului că noi, ca ortodocși, respectăm toate confesiunile creștine, mai ales cele istorice. Oamenii din mediul rural înțeleg foarte bine acest adevăr;

(c) Nu există decât „o singură cale” spre Dumnezeu, și nu „două sau mai multe căi”, considerate drept legitime.

Combaterea practicilor oculte legate de înmormântare

Măsurile care se impun în cazul acestor relatări sunt:

Combaterea ca nejustificată a „fricii de mort”;

Explicarea slujbei prohodului, spre a arăta că această slujbă conține tot ceea ce este nevoie pentru cel adormit, dar și pentru cei rămași în această lume, încât nu mai este nevoie de vreun alt ritual;

Explicarea stării sufletului și a trupului după moarte, astfel încât credincioșii să știe că trupul mortului nu are nevoie de apă sau de alte lucruri materiale.

Alte măsuri de natură practică ce se impun sunt:

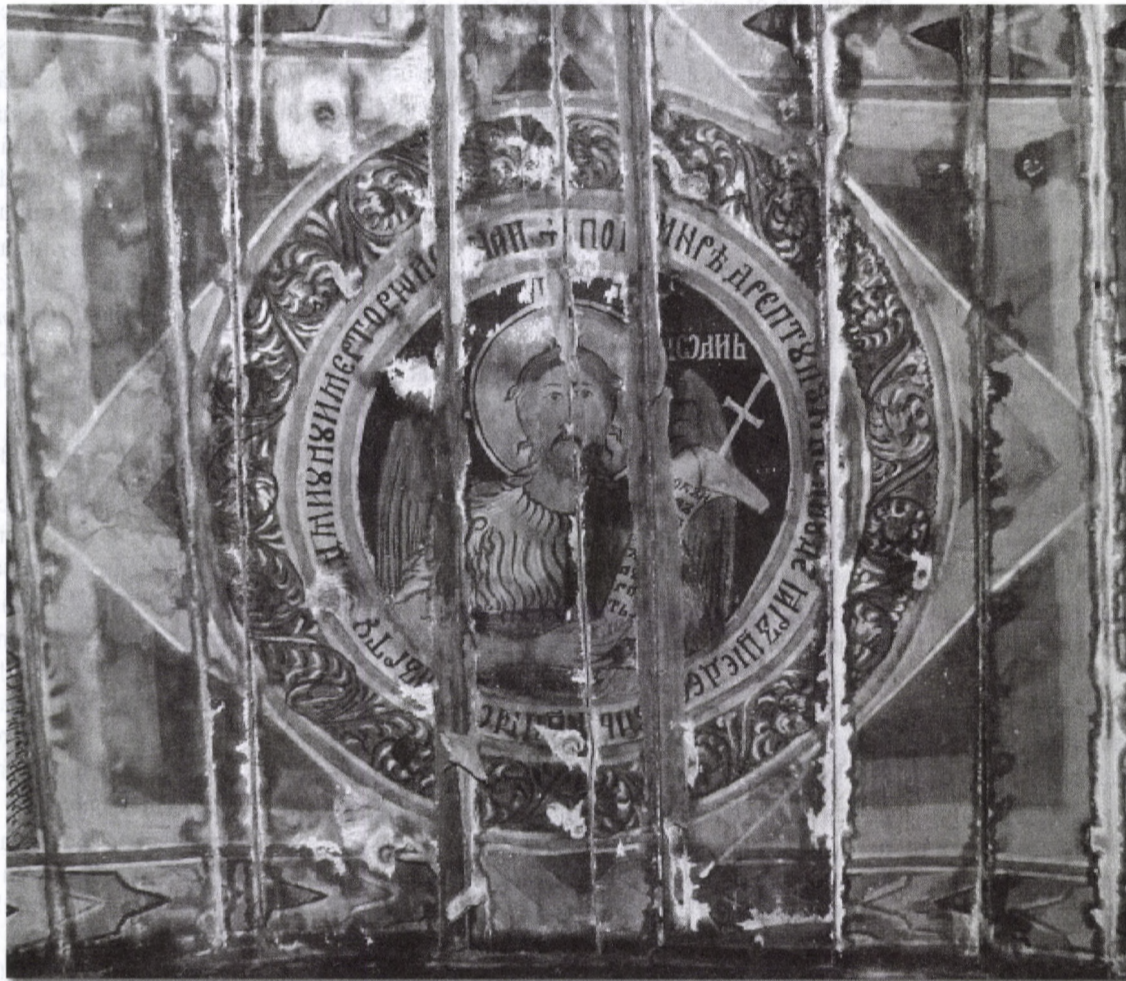
– evitarea apropierei de trupul neînsuflit al unor persoane străine de familie spre a exclude posibilitatea folosirii unei părți a acestuia sau a unor obiecte cu care acesta ar veni în contact, în practicile oculte;

– spălarea mortului de către persoane evlavioase, apropiate familiei care apoi să arunce apa folosită, astfel încât să nu poată încăpea pe mână vreunei persoane care să o folosească în practici oculte.

Prevederi canonice cu privire la practicile oculte

Canoanele Bisericii cu privire la practicile oculte și vrăjitoriești de tot felul prevăd oprirea de la Sfânta Împărtășanie timp de cinci ani (canonul 24 Ancira) sau de șase ani (canonul 61b Trulan, canoanele 65 și 81 ale Sfântului Vasile cel Mare). Sfântul Ioan Postitorul propune o reducere a penitenței la 6 ani, dacă se urmează un program strict de post și metanii (canonul 62). De asemenea, Biserica a asociat în primele veacuri practicile vrăjitoriești cu „moravurile păgâne” (canonul 24 Ancira) și cu apostazia (canonul 3 al Sfântului Grigorie de Nyssa). Clericii care inițiau practici oculte și vrăjitoriești de orice fel erau excluși din Biserică (canonul 36 Laodiceea).

Pr. Nicolae Adrian DUTIA

Dorința de a obține binele râvnit pe orice cale

Este o tendință general umană de a trăi, dacă se poate permanent, într-o stare de confort. Oamenii își doresc binele pentru ei și pentru familiile lor și se roagă lui Dumnezeu pentru aceasta, ceea ce este legitim. Este depășită însă limita legitimității atunci când omul, pentru propriul lui bine, apelează la orice mijloace. Există o complementaritate a surselor binelui, cel puțin până la un anumit nivel. De exemplu, este bine ca oamenii să se roage pentru sănătatea lor, dar în același timp să meargă și la medic. Preotul îi încurajează pe oamenii să se roage pentru sănătatea lor și a celor apropiați, dar în același timp îi îndeamnă pe oameni să meargă și la medic. Dacă vindecarea este obținută, omul mulțumește lui Dumnezeu pentru ajutor și Care i-a lăsat pe lume și pe medici. Complementaritatea aceasta se oprește atunci când oamenii apelează în egală măsură și la Biserică și preot, dar și la practicile oculte.

Există în omul dintotdeauna dorința de a obține binele dorit, pentru care uneori apelează la orice mijloace. Un exemplu, din păcate, grăitor pentru modul de gândire al multor oameni din satul românesc este Vitoria Lipan din romanul *Baltagul* al lui Mihail Sadoveanu.

Acestei tendințe umane de a căuta binele se adaugă relativismul lumii moderne, care a pătruns și în mediul rural. Omul modern nu mai are valori absolute, ci, mai degrabă, relative. În virtutea acestei relativizări a valorilor, toate credințele sunt bune pentru că toate se închină la același

CUVÂNT PASTORAL CU OCAZIA PRAZNICULUI SF. NICOLAE

(urmare din p. 1)

care vine și cuprinde inima omului, atunci când acesta este blând și milostiv.

Noi știm și simțim astăzi, mai mult decât oricând, că sfinții sunt vii, că ei sunt prezenți în viața noastră, că ei ne aud și știu toate durerile și suferințele noastre. Ceea ce au făcut ei în timpul vieții lor pământești, continuă și acum, tainic și în chip nevăzut, să facă între noi. Astfel, și acum, dar și dincolo de pragul acestei vieți trecătoare, Sfântul Nicolae, prin mijlocirile lui dinaintea Preamilostivului Dumnezeu, luminează lumea cu bunătate și milă, apără și ajută, ocrotește și izbăvește din nevoi și din boli pe toți cei ce cu credință îl cinstesc și îi cer ajutorul.

Pe Sfântul Nicolae îl cinstim și îl iubim deoarece este pentru noi nu doar ajutător grabnic, ci mai ales model și chip al smereniei, al discreției, al blândeții, dar și un „*învățător al înfrânării*”, un „*luptător împotriva nelegiuirii și apărător al cucerniciei*”, cum îl numesc cântările liturgice. El nu doar ne ajută și ne mângâie, dar ne și învață cum să trăim creștinește viața noastră, cum să ne apropiem de Dumnezeu și cum să ajungem să trăim adevărul Evangheliei lui Hristos.

lubiți credincioși,

Anul acesta, parcă mai mult ca oricând, prăznuirea Sfântului Nicolae ne găsește în mijlocul multor necazuri și suferințe, în mijlocul unei aprige furtuni pornite împotriva Bisericii, în mijlocul multor neputințe, neîmpliniri și greșeli și ne ridicăm, în rugăciune, glasul către acest sfânt, cum au făcut-o, mai demult, corăbierii cuprinși de valuri și atâția alți drept-credincioși care au dobândit mult ajutor prin mijlocirile Sf. Nicolae. Suntem copleșiți de lipsurile materiale, dar, mai presus de toate, sufletele noastre sunt uscate și lipsite de viață. Căutăm să dăm un sens vieții noastre prin plăcerile egoiste ale lumii acesteia. Ne mângâiem inimile cu tot ce ne oferă lumea, adică „*pofta ochiului, pofta trupului și trufia vieții*” (I Ioan 2, 16). Pierdem ore în șir în fața calculatorului și a televizorului, hrănindu-ne mintea și sufletul cu hrana efemeră pe care mass-media ne-o oferă atât de insistent și de persuasiv. Dramatic este nu doar faptul că noi suferim și sunt uscate inimile noastre, ci, mai ales, că fiind în această stare, nu ne putem ocupa îndeajuns de copiii și de tinerii noștri, și lor nu le mai putem oferi dragostea și afecțiunea de care

au nevoie. Ei simt această lipsă de viață, de iubire adevărată, sinceră, și de aceea sunt nemulțumiți și încearcă să găsească bucuria vieții în lucruri trecătoare. De acest gol imens profită societatea noastră secularizată, care le oferă, din belșug, o perspectivă atât de înșelătoare, o falsă ofertă de iubire, printr-o suită interminabilă de plăceri pătimașe.

Moartea năprasnică a tinerilor din București ne-a bulversat pe toți, ne-a umplut inimile de durere. Ne-am rugat împreună, preoți și credincioși, și am exprimat neîncetat mângâiere și compasiune pentru familiile îndoliate, care îi plâng pe cei dragi ai lor, dar și pentru cei răniți care se află în spitale. Tinerii sunt temelii și viitorul țării și ai Bisericii străbune. În această lume secularizată și individualistă în care trăim, în care credința și valorile spirituale sunt marginalizate sau chiar disprețuite, tinerii sunt cei care au responsabilitatea de a duce mai departe identitatea noastră de credință, cultură, limbă și neam. Ne bucurăm când tinerii prețuiesc lucrarea duhovnicească a Bisericii, când participă la Sfânta Liturghie și la celelalte slujbe, când participă la orele de religie, învățând despre sfințenie, despre frumusețea curăției sufletești și trupești, despre lumina cea dinlăuntru a virtuților spirituale, dobândite prin săvârșirea binelui, prin dragostea față de Dumnezeu și față de semenii. Copiii noștri sunt responsabilitatea noastră, de aceea, de fiecare dată, cu toții trebuie să ne asumăm alegerile acestora. Nu este al nostru a judeca, a critica sau a învinovăți, mai ales în momente de intristare și suferință, când se cuvine, mai mult ca oricând, să fim solidari, să fim în comuniune, deoarece laolaltă ducem mai ușor povara necazului.

Încercările vremurilor pe care le trăim ne arată semnele depărtării și înstrăinării noastre de Dumnezeu, Purtătorul de grijă al vieții noastre și Izvorul sănătății noastre. Suntem, ca oameni, „*lucrul mâinilor lui Dumnezeu*”, făpturile iubirii Lui nemărginite, iar această dragoste a Creatorului se revarsă peste fiecare dintre noi în orice zi.

Să nu zădărniciți, iubiți credincioși, această dragoste nesfârșită a Părintelui Ceresc față de noi, prin necredința, răutatea, egoismul, uitarea, indiferența, nepăsarea sau disprețul nostru față de Dumnezeu! Cu toții, preoți și credincioși, suntem chemați la trezvie sufletească, ca să conștientizăm vremurile tulburi pe care le trăim și pentru care toți suntem responsabili. De aceea, să înțelegem în adâncul ființei că este imperativ să schimbăm ceva în viața noastră. Cu toții ar trebui să ne întoarcem viețile către Dumnezeu, ca să cunoaștem și să ne împărtășim din cele ale Domnului, din viața Lui adevărată și nestricăcioasă.

Vremea de acum, a postului, să fie prilej binecuvântat de început nou, de căință, de îndreptare și înnoire sufletească. Bucuria Marelui Praznic al Nașterii Domnului, pe care o pregustăm prin colindele și cântările Bisericii, precum și bucuria serbării de astăzi, a Sfântului Nicolae, să lumineze sufletele noastre, pentru a înțelege că adevărata plinătate a vieții omului o aduce numai harul Preamilostivului Dumnezeu în inima lui, ca putere a iubirii dumnezeiești atotmilostive și smerite. Doar căința sinceră atrage milostivirea lui Dumnezeu peste noi. Doar participând mereu la Sfânta Liturghie, aducându-I Jertfa euharistică, singura jertfă bineplăcută Lui, vom putea dobândi iertarea păcatelor și mila Sa cerească.

lubiți credincioși,

Biserica noastră dreptmăritoare, după exemplul viu al Sfântului Ierarh Nicolae și cu ajutorul lui, în fiecare an, mai ales în Postul Nașterii Domnului, îi cercetează pe cei sărmani și pe cei aflați în lipsuri materiale. A devenit, astfel, o frumoasă tradiție de a chema la această lucrare duhovnicească pe cât mai mulți creștini prin organizarea, cu prilejul acestui praznic, a *Colecției generale* pentru constituirea *Fondului Filantropic Eparhial*, destinat operei filantropice, sociale și misionare a Arhiepiscopiei noastre.

În acest an, ca și în cei anteriori, au fost acordate prin Sectorul de Asistență Socială al Arhiepiscopiei noastre ajutoare substanțiale familiilor sărace și nevoiașe, oamenilor bolnavi, care aveau nevoie de sprijin pentru procurarea de medicamente, elevilor și studenților cu o situație materială precară.

Suntem încredințați că și în acest an vor fi alături de noi mulți creștini care doresc să se îmbogățească în Dumnezeu prin binefacere, să îl cinstească prin fapte bune pe Sfântul Nicolae și să jertfească cu dragoste ceva din puținel lor pentru ajutorarea celor aflați în nevoi, bine știind că „*Dumnezeu îl iubește pe cel ce dă de bunăvoie*” (II Corinteni 9, 7).

Sf. Ierarh Nicolae să ne fie tuturor cald folositor și rugător către Domnul, iar prin mijlocirea lui să ne învrednicim cu pace, cu sănătate și cu bucurie multă, să petrecem aceste sfinte zile ale Postului Crăciunului, spre folosul nostru sufleteș și trupesc, și să ajungem și la ziua cea sfântă și luminoasă a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia să-I fie slava în vecii vecilor. Amin.

Kitsch-ul religios (I)

(urmare din p. 4)

Sorin Dumitrescu numește acest tip de creștin „religios” – „ateu ortodox” hipnotizat atât de mult de ortodoxie încât ajunge să o iubească mai mult decât pe Hristos. „Ființa ateului ortodox este captivată de estetica praznicelor, de opulența podoabelor care însoțesc spectacolul liturgic, de „exotismul” ambianței monahale, de stenica jovialitate a pogorământelor de tot felul, ca și de inventivitatea arguțiilor duhovnicești care, în relație cu Puterea, consolidează „taina compromisului”. Este un conviv fermecător al agapelor clericilor, gata să participe util la demolirea asperităților dintre Hristos și Mamona, știind mai bine ca oricine cât să întindă coarda cu popimea” [Sorin Dumitrescu, *Rock & Popi, carte de veghe creștină*, Ed. Anastasia, București, 1998, p. 132.].

Fundamental pascală, credința creștină (cu precădere cea ortodoxă) cultivă și laudă realitatea mistică a intervalului. Se poate afirma că a fi creștin, a avea dreaptă credință, înseamnă a avea competența intervalului, a ști să-l recunoști și să-l valorifici optim, să-l locuiești drept, cum se cuvine, și să fii pregătit oricând pentru a-i traversa întinderea.

Am punctat până aici câteva din formele pe care le „îmbracă” kitsch-ul din perspectiva creștinului care nu se raportează firesc la „gustul cel bun” al credinței sale fapt care duce, sub presiunea inculturii, a imaginii și a banului, la o multitudine de forme kitsch-oase de reprezentare a sacrului.

Matei Călinescu în importanta sa lucrare: „Cinci fețe ale modernității”, ne face atenți că, din punct de vedere sociologic și psihologic, kitsch-ul reprezintă expresia unui stil de viață, a hedonismului tipic mentalității clasei de mijloc, ce stimulează dorința de a consuma până acolo încât consumul devine un fel de ideal social ordonat [Matei Călinescu, *Op. cit.*, pp. 237-239.].

În virtutea acestui consumism apare și „omul-kitsch” care transformă în parodie percepția estetică. Tentația de a crede în minciunile estetice ale kitsch-ului este semnul unei lipse de simț critic ce poate fi comparat cu pasivitatea mentală și lenea spirituală a multora dintre noi.

O seamă de teologi (Uspensky, Evdochimov, Olivier Clement) au arătat că frumusețea Ortodoxiei nu este o sursă de plăceri estetice, ci o veritabilă categorie ontologică, o devenire firească a lucrurilor. Poate nu întâmplător Paul Evdochimov afirma: „Perceperea intuitivă a frumuseții constituie deja o biruință creatoare asupra haosului și urâtului”.

Arta religioasă, chemată să rămână în arealul intervalului de înțelegere a creaturii și necreaturii ca subtil proces de comunicare între om și Dumnezeu, a fost afectată și ea de formele de kitsch venite odată cu post-industrializarea lumii, a lipsei de cultură religioasă și a morții societăților tradiționale.

Sorin Dumitrescu deschide o amplă discuție în jurul icoanei și a modului în care e receptată în învățământul

teologic conștientizându-ne una din cauzele care au dus la kitsch-ul religios:

„În învățământul universitar, icoana și teologia ei nu sunt studiate serios; în cele mai multe cazuri sunt livrate generalități teoretice. Învățământul adevărat despre icoană trebuie să pornească de la cercetarea și aprofundarea modului în care și-a împletit teologia și limbajul cu teologiile și limbajele celorlalte discipline, a felului în care Tradiția vorbește despre iconicitate ca despre un dat comun tuturor domeniilor teologice, dat comun care a inundat și formularea dogmelor, și tehnicile omileticii, și terminologia teologică, și strategiile pastorației, și periodizarea istoriei Bisericii ș.a.m.d. Din păcate, actualmente, studiul dedicat Tradiției și tradițiilor lipsește, fiind înghițit de istoria Bisericii, iar cursurile de iconologie și iconografie sunt minime ilustrative și preponderent orientate tehnic. Rezultatul este vizibil: majoritatea bisericilor ce se construiesc sunt agramate iconic și sărite din canoanele dreptmăritoare, iar mulți dintre preoții care, catehetic, definesc corect icoana sunt incapabili să-i recunoască duhul în vâlmășagul pozelor evlavioase și imaginilor kitsch de pe piața comerțului religios. [vezi pe larg ideea dezbătută de Sorin Dumitrescu în monumentală sa lucrare: „*Noi și icoana (I) 31+1 de iconologii pentru învățarea icoanei*”, Fundația Anastasia, 2010, p. 27 și urm.]

Teme fundamentale ale teologiei misionare ortodoxe

Fiecare dintre noi resimte, într-o măsură mai mare sau mai mică, faptul că modernitatea se găsește în impas: omul modern trăiește „fără rădăcini”, simțind în același timp că are nevoie de aceste rădăcini care să dea sens existenței (Patapievi, 2001). Cele mai mari pericole ar fi: prioritatea economiei, renașterea experimentelor terapeutice, umanitatea scindată ce rezultă în urma experimentării drogurilor, explozia rămășițelor unui narcisism privat, toate acestea sunt strâns legate de secularismul care predomină lumea de azi.

În acest context globalizant, secular și postmodern, se pune întrebarea retorică: de ce persistă Ortodoxia? De ce poate ea să supraviețuiască greșelilor vieții moderne? Răspunsul vizează mai multe paliere: fiindcă posedă o „agilitate culturală”, adică este capabilă să propovăduiască Evanghelia în orice context socio-istoric și cultural; fiindcă posedă certitudinea ce survine din faptul că se află sub îndrumarea divină; fiindcă această îndrumare este continuă, deoarece Dumnezeu nu vrea să rămână vreodată fără mărturisire în istorie; fiindcă voia divină transcende apăsările temporare; fiindcă slăbiciunile omenești dezvoltă puterea dumnezeiască; fiindcă Duhul Sfânt lucrează din generație în generație; fiindcă această lucrare harică este una dumnezeiască; fiindcă celui credincios i se dăruiește răbdare; fiindcă inima Ortodoxiei posedă avantajul unei „memorii pe termen lung”. Cu alte cuvinte, Sfânta Tradiție și Biserica Ortodoxă posedă tenacitatea de a răbda și de a răspunde în mod adecvat la problemele lumii de astăzi – nu ca o lucrare umană, ci ca o sinergie divino-umană care relevă efemeritatea dilemelor contemporane în planul veșnic al lui Dumnezeu (T. Oden, 2003: 41-50).

Rezultă de aici importanța existenței și rolului Bisericii Ortodoxe – ca Trup al lui Hristos – în mărturisirea voii lui Dumnezeu către oamenii zilelor noastre. Iarși, importanță prezintă deci și modul în care, urmând principiile biblice și patristice, Ortodoxia înțelege să-și realizeze lucrarea misionară, deopotrivă pe plan extern – față de cei care nu au intrat încă în Biserică – și pe plan intern – față de membrii comunității ecleziale. În acest sens, fiind săvârșită de una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică a lui Hristos, misiunea ortodoxă posedă o specificitate care trebuie avută mereu în vedere, mai ales atunci când ea este privită în comparație cu alte misiuni creștine (R.L. Arnold; W.D. Taylor).

Dacă ar fi să schițăm un tablou al temelor misionare ce predomină în teologia ortodoxă de astăzi, atunci ar fi absolut necesar să ne referim la:

– caracterul triadologic al întregii existențe eclesiale și umane. Sfânta Treime este izvorul etern al comuniunii. „Dumnezeu este iubire” (I In. 4, 8). Dumnezeu reprezintă astfel țelul absolut și desăvârșit al vieții umane, culmea și modelul desăvârșirii. Misiunea creștinilor este de a releva importanța deosebită a dogmei treimice asupra destinului creștinilor, în special, și al tuturor oamenilor și întregii creații, în general.

– caracterul hristologic al umanității și al misiunii Bisericii, căci aceasta nu este altceva decât o mărturisire a centralității Logosului în toată creația. Înțelegerea lui Hristos ca Logos al lui Dumnezeu a fost dublată de redescoperirea doctrinei despre Logosul „cosmic”. Iisus Hristos este „Omul central” prin care sunt înțelese toate, baza unificatoare a întregii umanități. Acest caracter hristologic este dublat de cel pnevmatologic: prezența lui Hristos este una într-o dinamică permanentă, iar acest dinamism se face prin Duhul Sfânt. Astfel, El este prezent auditiv în cuvintele Scripturii, rostite chiar de El în slujirea Sa mesianică, cuvinte repetate liturgic și sacramental și cu aceeași eficiență evanghelizatoare ce pătrunde inima și convertește la taina divină, dar și în cuvintele rugăciunii ca răspuns uman într-o iubire la interpelarea divină iubitoare și mântuitoare.

Lucrarea de evanghelizare a Bisericii – întemeiată prin pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime și prin trimiterea Sfinților Apostoli la neamuri – nu este altceva decât lucrarea de vestire a Persoanei și a operei de mântuire a lui Iisus Hristos. Evanghelia posedă un caracter universal, iar lucrarea de evanghelizare reprezintă o cerință neîncetată a membrilor Bisericii, în orice timp și spațiu. Acțiunea de evanghelizare este esențială pentru zidirea Bisericii, Trupul lui Hristos în istorie; extensiunea Bisericii este însuși scopul misiunii

creștine. Prezența neîncetată a Duhului Sfânt în cadrul Bisericii încă de la întemeierea ei, relevă și o altă dimensiune pe care aceasta o posedă: dimensiunea eshatologică. Ea este semnul, parabola și prezența anticipată a Împărăției lui Dumnezeu. Mărturia prin calitatea și sfințenia vieții este cel mai eficient mijloc de misiune, căci este mijlocul cel mai propice de a arăta prezența vie a lui Dumnezeu în viața oamenilor.

Misiunea coincide cu „extensiunea” Bisericii – Trup tainic al lui Hristos. Deși apostolicitatea se reflectă cel mai pregnant în succesiunea Apostolilor în ierarhia sacramentală a celor trei trepte clericale, de la lucrarea misionară nu trebuie să lipsească nici laicii. Astfel, în teologia ortodoxă contemporană, o temă esențială este cea a „apostolatului laicilor” – în care se înscriu bărbați și femei deopotrivă! În special în și prin Liturghie, Biserica întregă își exprimă rolul ei sacramental, rol care nu se poate separa de starea ei de a fi „poporul lui Dumnezeu”.

Orientarea liturgică a misiunii ortodoxe reprezintă una dintre cele mai importante contribuții aduse la dezvoltarea teologiei misionare din secolul al XX-lea. Toți teologii misionari contemporani au subliniat cu tărie relația indisolubilă dintre Biserică, misiune și Sfintele Taine, în special Sfânta Euharistie. În acest sens, a acordat o mare atenție sintagmei „Liturghia după Liturghie”, care reunește în sine diaconia, spiritualitatea, educația teologică, etica socială, disciplina politică creștină. Formula „Cu pace să ieșim!” din Liturghia bizantină marchează simbolic și sacramental „trimiterea” credincioșilor în lume; în acest moment nu are loc „ieșirea” Bisericii, ci „intrarea” ei în lume, o trecere într-un alt mod de liturghie, care este „Liturghia” după Liturghie. În consecință, relația Liturghie – Spiritualitate – Misiune are ca bază bogăția vieții Bisericii în aspectele sale sacramentale.

Misiunea nu poate ocoli raportul Bisericii cu lumea, iar meritul teologilor misionari ortodocși din sec. XX este și acela că nu au evitat „confruntarea” cu tendințele secularizate ale lumii (post)moderne în care a trăit. Provocată să dea răspuns pertinent la probleme actuale ale umanității, Biserica trebuie să reafirme cu tărie – într-o veritabilă re-evanghelizare – câteva din principiile sale fundamentale: valoarea fiecărei persoane umane, caracterul universal al lucrării mântuitoare a lui Iisus Hristos, scopul omului – „îndumnezeirea” sau realitatea socio-ecclesială ca fiind între „deja” și „nu încă”.

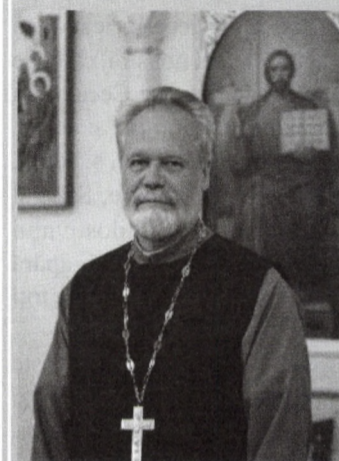
Aceste teme pot și trebuie să constituie baza activității misionare ortodoxe pe viitor. Totuși, orice idealizare a situației actuale se cuvine a fi evitată, recunoscându-se că, din cauza a diverși factori cu caracter „intern” sau „extern”, există o ruptură între teoria și practica acestei lucrări misionare. Sunt provocări la care Ortodoxia este obligată să răspundă, căci altfel ar abdica de la rolul ei în lume. Zelul apostolic ține de lucrarea dinamică a Bisericii ca o necesitate internă (vezi I Cor. 9, 16). Ea vizează Biserica ca întreg și trebuie să se îndrepte asupra întregii creații.

Bibliografie (selectiv): H.R. Patapievi (2001), *Omul recent*, Humanitas, București; T.C. Oden (2003), *The Rebirth of Orthodoxy. Signs of New Life in Christianity*, Harper, San Francisco; Robert Lloyd Arnold, *Orthodoxy Revisited. Contrasting the Faith and Practice of the Eastern Orthodox Church with Evangelical Doctrine*, Regina Orthodox Press, Salisbury, f.a.; William D. Taylor (ed.) (2000), *Global Missiology for the 21st Century. The Iguassa Dialogue*, Baker Academic, Grand Rapids; George Florovsky (2005), *Biserica, Scriptura, Tradiția – Trupul viu al lui Hristos*, trad. Florin Caragea și Gabriel Mândrilă, Platytera, București; Ion Bria (1996), *Liturghia după Liturghie. Misiune apostolică și mărturie creștină – azi*, Athena, București; Anastasios Yannoulatos (2003), *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, trad. Gabriel Mândrilă și Constantin Coman, Ed. Bizantină, București; Idem (2013), *Misiune pe urmele lui Hristos: studii teologice și omilii*, trad. Ștefan L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu; Alexander Schmemmann (2006), *Biserică, lume, misiune*, trad. Maria Vințel, Reîntregirea, Alba Iulia; Idem (2001), *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, trad. Aurel Jivi, EIBMBOR, București.

Lect. Dr. Ciprian TOROCZKAI

ECUMENICA

Preotul ortodox Heikki Huttunen a fost ales secretar general al Conferinței Bisericilor Europene (CEC). Știrea a fost data publicității de biroul CEC de la Bruxelles, la 12 oct. a.c. Membru al Bisericii Ortodoxe Autonome Finlandeze, Părintele Heikki, convertit la Ortodoxie de la lutheranism, și-a dedicat întreaga viață activității ecumenice. De tânăr a

fost activ în organizația tinerilor ortodocși Syndesmos. Între 1985 și 1989 a fost director al Departamentului pentru tineret din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB), după care a slujit ca preot la Espoo, o comunitate ortodoxă multi-culturală și multi-etnică de lângă Helsinki. Și-a continuat activitatea ecumenică fiind membru al Comitetului Central al CMB între anii 2006-2013 și membru al delegației Bisericii Ortodoxe a Finlandei în ultimele patru adunări generale ale CMB. Între 2006 și 2015, a fost secretar general al Consiliului Ecumenic din Finlanda. A studiat Teologia la Universitatea din Helsinki, unde a obținut masterul. Este specialist în drept canonic ortodox, legislație bisericească finlandeză și teologie sistematică. Tată a doi copii, Părintele Heikki vorbește finlandeza, engleza, suedeza, franceza și rusa. Părintele Heikki îi urmează ca secretar general CEC lui Guy Liagre, pastor protestant belgian, care a ocupat această funcție din iunie 2012, urmând să-și încheie mandatul la sfârșitul acestui an. În ultimii ani, CEC a trecut printr-o profundă perioadă de criză. Mutarea biroului principal de la Geneva la Bruxelles nu a contribuit la redresarea acestei organizații. Părintele Heikki se află în fața unei grele misiuni care constă în primul rând în redresarea acestei organizații ecumenice europene și în recăștigarea încrederii Bisericilor membre în CEC. De asemenea, se speră că Biserica Ortodoxă Rusă, care a părăsit CEC-ul în anul 2008, va redeveni membră.

Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB) și UNICEF au semnat un acord de colaborare pentru a lucra împreună la susținerea drepturilor copiilor, cu accent special pe două componente: violența împotriva copiilor și schimbările climatice. Cele două organizații vor lucra împreună pentru recunoașterea, „monitorizarea și promovarea drepturilor copiilor în cadrul comunităților creștine”, se arată într-un comunicat al CMB. „CMB este în măsură să răspundă la chemarea comunității internaționale de a ajuta la formarea unei lumi potrivite pentru copii. Din perspectiva credinței, noi vom chema Bisericile membre să îmbunătățească viața copiilor prin dezvoltarea și implementarea principiilor și instrumentelor drepturilor copiilor”, a arătat Secretarul General CMB, Rev. Dr. Olav Fzkse Tveit, într-o declarație făcută după semnarea acordului.

Acordul prevede unirea eforturilor celor două organizații pentru a reduce violența împotriva copiilor. CMB a avut un întreg deceniu dedicat eradicării violenței de orice fel, între 2001-2010, iar acest acord este perceput drept o continuare practică a respectivei decade. De asemenea, acordul încearcă să contribuie la educarea noii generații în vederea reducerii emisiilor de carbon și a creării unei conștiințe ecologice bazată inclusiv pe principii creștine.

În ultimii ani, se observă la nivelul organizațiilor internaționale, mai ales al celor afiliate ONU, dorința de a colabora cu Bisericile, comunitățile religioase și organizațiile internaționale. Acest lucru se datorează faptului că acestea au realizat că pentru a avea un impact asupra cât mai multor comunități, este nevoie de concursul comunităților religioase. Există în Africa, Asia sau America Latină, dar mai nou, datorită crizei economice, și în Europa, mai ales în Europa de Est, comunități care nu au primărie, secție de poliție sau spital, în schimb există o comunitate religioasă condusă de o persoană calificată. Drept urmare, prin intermediul și cu ajutorul acestora, programele unor organizații internaționale pot fi mai ușor implementate.

Rubrică realizată de
Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

1 octombrie – Slujește la Miercurea Ciuc, alături de Preasfințitul Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, și Preasfințitul Macarie, Episcopul Europei de Nord.

4 octombrie – Slujește la Schitul Slimnic (Șura Mare), unde, în cadrul Sfintei Liturghii, îl hirotonește întru preot pe diaconul Bogdan Grama, pe seama Parohiei Cornățel, Protopopiatul Sibiu.

Săvârșește slujba Vecerniei în Parohia Cornățel, Protopopiatul Sibiu, unde îl instalează ca paroh pe Părintele Bogdan Grama.

5 octombrie – Oficiază slujba Vecerniei în Biserica „Sfântul Evanghelist Ioan” – Făgărăș, paroh fiind Părintele Vasile Stan.

8 octombrie – Slujește Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu, în prezența Înaltpreasfințitului Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, cu ocazia Sinaxei Monahale din Arhiepiscopia Sibiului.

11 octombrie – Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” – Dejan, Jud. Brașov.

12 octombrie – Săvârșește o slujbă de mulțumire în Capela mitropolitană „Sfântul Nichita Romanul” cu

ocazia zilei de naștere a Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului.

13-15 octombrie – A participat la manifestările dedicate Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași, slujind în ziua de 14 octombrie, alături de alți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, dar și ierarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori.

18 octombrie – Săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia „Cuvioasa Parascheva” – Veneția de Jos, Protopopiatul Făgărăș I, paroh fiind Părintele Alexandru Socaciu.

21 octombrie – De sărbătoarea Sfinților Ardeleni, dar și cu ocazia prăznuirii Sfântului Ilarion cel Mare, a slujit la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus.

24 octombrie – Participă, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, și deschide conferința dedicată Părintelui Arhimandrit Teofil Părăian, intitulată „Părintele Teofil – Un duhovnic odihnitor de oameni”.

25 octombrie – Slujește la Mănăstirea „Brâncoveanu”, sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, împreună cu Preasfințitul Daniil, Episcopul Daciei Felix, și Preasfințitul Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Germaniei, Austriei și Luxemburgului.

După Sfânta Liturghie, s-a săvârșit slujba parastasului pentru Părintele Arhimandrit Teofil Părăian, la 6 ani de la trecerea la cele veșnice.

26 octombrie – Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu”, în paraclisul închinat Sfinților Brâncoveni, la final rostind un bogat cuvânt de învățătură.

27 octombrie – Participă, în capitala României, la manifestările închinare Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor.

28 octombrie – Participă la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Adrian NAE

METAFIZICA ȘI TEOLOGIA MUZICII

„Nu pot să fac o diferență între lacrimi și muzică.” (Nietzsche)

„De n-ar exista religie și muzică, m-aș face paznic de bordel.” (Emil Cioran)

„Mozart mă face să regret eroarea lui Adam.” (Emil Cioran)

„Cu cât cânt, cu atâta sânt” (Folclor din Maramureș)

„Omul-n lume când e viu, cântă și pentru pustiu.

Numai când e mort nu cântă, dar și-atuncia stă și-ascultă” (Folclor românesc)

1. Introducere

Muzica (lat. musica; gr. mousiké = arta poeziei și a cântecului) este un flux sonor infraverbal, de origine necunoscută, organizat după norme componistice riguroase, cu impact psiho-somatic, cognitiv și spiritual asupra ascultătorului.

Deși, de-a lungul istoriei spiritului, muzicii i s-au dat diverse definiții, precum limbaj al sufletului, vibrație a inimii, răspuns căruia nu i s-a pus nicio întrebare, artă cu materialul cel mai imaterial, artă divină etc., încă nu cunoaștem originea și natura acestei stihii sonore. Un răspuns onest la întrebarea „Ce este muzica?” ar trebui să reitereze probabil răspunsul pe care l-a dat marele Augustin din Hipo la întrebarea „Ce este timpul?”

Cea mai imaterială, cea mai pnevmatică, cea mai penetrantă dintre arte, muzica este un miracol sonor, un plâns ghelesic care ține probabil de misterul ultim al universului. Fiind creație de divinitate, omul și muzica se întrepătrund, se generează reciproc, încât nu mai știm dacă omul e muzică sau muzica e omul, după cum nu știm nici dacă Dumnezeu e muzică sau muzica e suflarea lui Dumnezeu.

Ascultând muzica lui Bach, Mozart, Beethoven, aproape că reiterăm experiența onirică a aceluia asiatic care s-a visat într-o noapte fluture, iar dimineața nu mai știa dacă el este un om care s-a visat noaptea fluture sau este fluture care visează acum că este om. Ei bine, muzica ne face să ne întrebăm dacă suntem ființe umane care cântă sau muzici divine întrupate, încarnate.

„La început era sunetul”, am putea spune, parafrazând binecunoscutul citat din prologul ioaneic, pentru că orice

existență, fie ea minerală, lithică [Vezi muzica sferelor la Pitagora și la Platon] sau umană, se rotește, dansează, lasă o dără sonoră, vorbește, plânge. Sunetul precede cuvântul [vorbirea are o vechime de aproximativ 80 000 de ani, în timp ce cântatul vocal a apărut acum 500 000 de ani, iar muzica instrumentală acum 40 000 de ani] care e format din secvențe sonore. Până și Dumnezeu, atunci când a hotărât să facă lumea, așa cum afirmă cosmologiile religioase, s-a folosit de sunet, dacă nu cumva existența Lui, Ființa Lui, infinitul Lui, tăcerea Lui nu era chiar sunetul însuși. Primul compozitor care a creat această fugă pe care noi o numim cosmos a fost Dumnezeu. Tot El, contrapunctistul suprem, a răsucit istoria, a schimbat partitura ființei din „cheia mor”, într-o cheie ontologică infinită. Acest lucru nu este susținut numai de către teologi, ci și de către compozitori, precum marele Bach care era organistul unei biserici și care își începea creațiile muzicale cu o invocare a lui Dumnezeu sau către Iisus Hristos, în sensul că scria pe fiecare manuscris: *Soli Deo gloria (Slavă unuia Dumnezeu!)* sau *Jesu, juva me (Iisuse, ajută-mă!)*.

La începuturi, totul cânta, totul suna: râurile, marea, păsările, pădurile, animalele, vântul, tunetul. Pentru a cunoaște un lucru, un fenomen, o ființă, omul preistoric trebuia să asculte.

Totul vibrează în univers, de la firele plantelor lovite de adierea vântului, la planetele ce se rotesc în spațiul sideral.

Făcând apel la o metaforă a lui Goethe, am putea spune că inclusiv cosmosul, munții, templele antice, marile moschei, catedralele medievale, bisericile de lemn din

Maramureș și Mănăstirile din nordul Moldovei nu sunt altceva decât „muzici încremenite în piatră”.

Până și omul este un instrument cu coarde întinse care tremură la atingerea suferinței sau a bucuriei.

Vorbind de cele trei spații cosmice: marea, pământul și văzduhul, Mahatma Gandhi încerca să identifice câte o calitate esențială ființelor care trăiesc în aceste habitate: peștii din mare tac, animalele de pe pământ strigă, iar păsările, care străbat cerul, cântă. Omul este, în schimb, singurul posesor al celor trei calități, purtând în sine adâncimea și tăcerea mării, strigătul pământului, dar și înălțimea și cântecul păsărilor.

Paradoxal, omul este un instrument muzical care cântă (două corzi vocale, două lamele de carne care vibrează la atingerea aerului) și la care se cântă, așa cum plastic spunea Blaise Pascal: „Când atinge pe om, ai impresia că atinge o orgă. Oamenii sunt adevărate orgi. Trebuie să știi unde sunt clapele”.

Din nefericire, sunt puțini care au răbdare să cânte la instrumentul om.

Omul nu s-a mulțumit să cânte cu vocea, ci și-a confecționat de-a lungul istoriei diverse instrumente de os, de piatră, de lemn, de piele sau de metal. Așa s-a ajuns de la cornul de vită la flaut, de la carapacele de broască țestoasă, de la scoici cu corzi, la vioară și violoncel, de la umerii de mamut, la orgă. Din dorul lui de a exprima infinitul prin sunet, omul a inventat scări muzicale, sisteme de notație, game și moduri.

Lector Dr. Vasile CHIRA

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Î.P.S. LAURENȚIU, 10 ani de la întronizare

Clerul și credincioșii din Arhiepiscopia Sibiului și din întreaga Mitropolie a Ardealului au sărbătorit astăzi, 13 noiembrie, împlinirea unui deceniu de la întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu. La Sibiu, sărbătoarea a fost marcată de Liturgia arhierescă și de o ceremonie, ambele oficiate în Catedrala mitropolitană.

Manifestările duhovnicești dedicate acestui moment aniversar au început la Catedrala mitropolitană din Sibiu prin Sfânta Liturghie oficiată de IPS Mitropolit Laurențiu împreună cu Preasfințitul Ilarion Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și cu un sobor de preoți și diaconi, format din membri ai administrației eparhiale, protopopi, clericii Catedralei din Sibiu și cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna”. Între oaspeții de seamă s-au numărat Înaltpreasfințitul Nicolae, Mitropolit de Detroit în cadrul Arhidiecezei Grecești din America, reprezentanți ai autorităților locale și județene, protopopi și preoți din Arhiepiscopia Sibiului și din alte eparhii ale Mitropoliei Ardealului.

Cuvântul de învățătură de la Sfânta Liturghie a fost rostit de arhid. prof. univ. dr. Ioan I. Ică jr, care a evocat personalitatea Sfântului Ioan Gură de Aur, pomenit în Biserica Ortodoxă și la 13 noiembrie.

După Sfânta Liturghie, un sobor slujitor condus de PS Episcop Ilarion a oficiat un Te Deum pentru a aduce mulțumire lui Dumnezeu la acest ceas aniversar. La final, Părintele Episcop a citit mesajul de felicitare transmis de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, către IPS Mitropolit Laurențiu, la acest moment de sărbătoare. Mesajul Patriarhului României a fost intitulat „Teologie dinamică, activitate liturgică și pastorală bogată”.

Recunoștință și apreciere

Vicarul-administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, pr. Ilarie Benchea, a transmis mesajul de felicitare și recunoștința clerului și a credincioșilor pentru Părintele Mitropolit, subliniind cele mai importante realizări pastorale, misionare, culturale și administrative în cei zece ani de păstorie din scaunul șagunian.

Din partea Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu a fost transmis un mesaj prin decanul instituției, pr. prof. univ. dr. Aurel Pavel.

IPS Mitropolit Laurențiu le-a mulțumit tuturor pentru gândurile calde, felicitările și recunoștința exprimate la ceas aniversar și a subliniat faptul că acest moment este o sărbătoare a Mitropoliei Ardealului.

„Cei zece ani de slujire la Sibiu ai Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, cu neobosită și intensă lucrare misionară, pun în lumină taina rodirii spirituale, ca împlinire a responsabilității de a mărturisi și sluji prin cuvânt și faptă prezența și lucrarea lui Hristos, Marele Preot sau Arhiereul Veșnic, în Biserica Sa. Mărturisitor și slujitor al Evangheliei iubirii milostive a lui Hristos, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu, pe lângă o bogată activitate teologică academică, desfășurată ca profesor universitar, a consolidat și a înnoit moștenirea vrednicilor săi înaintași, a împlinit și înmulțit faptele iubirii milostive prin fondarea mai multor instituții și așezăminte social-filantropice, prin multe activități culturale și misionare, prin creșterea numărului unităților bisericești, parohii și mănăstiri, prin edificare unor noi locașuri de cult și restaurarea celor vechi, intensificarea vieții parohiale și monahale, a activității educative, cultural-religioase și editoriale în sprijinul întăririi prezenței ortodoxe și românești în acest ținut plin de istorie, credință și cultură românească.”

P.F. DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2015 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU